

OPINNÄYTETYÖ

Seikkailukasvattajaksi Suomessa Seikkailukasvatuksen opiskelumahdollisuudet

Mervi Aho ja Mirikka Lumminen

Yhteisöpedagogin koulutus
(210 op)

11/2021

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi amk

Tekijät: Mervi Aho, Mirkka Lumminen
Opinnäytetyön nimi: Seikkailukasvattajaksi Suomessa
Sivumäärä: 63
Työn ohjaaja: Juha Nikkilä
Työn tilaaja: Suomen nuorisokeskusyhdistys, Heli Eischer

Opinnäytetyön tilaaja on Suomen nuorisokeskusyhdistys ry, jonka tehtävänä on kehittää ja koordinoida valtakunnallista seikkailukasvatusverkostoa. Pää tavoitteena on varmistaa seikkailukasvatusalan toimintaedellytykset ja koulutus, edistää toimijoiden verkostoitumista sekä lisätä seikkailukasvatuksen tunnettavuutta ja käyttöä.

Suomessa seikkailukasvatuksen koulutuskenttä on laaja ja koulutusten järjestäjiä oppilaitoksista yksityisiin yrittäjiin. Myös koulutusten sisällöt ja laajuudet ovat vailla yhtenäistä linjaa. Opinnäytetyömme tavoitteena on kartoittaa Suomessa seikkailukasvatuskoulutusta tarjoavat oppilaitokset ja organisaatiot ja avata minkälaista koulutusta on tarjolla. Näin seikkailukasvatuksen opiskelumahdollisuuksista kiinnostuneilla on mahdollisuus löytää tarvitsemansa tieto selkeämmin ja helpommin.

Keräsimme ja kokosimme seikkailukasvatuskoulutuksen järjestäjät ja esittelimme opiskelumahdollisuudet Suomessa. Kartoitimme koulutuksen tarjoajat nettihakuja ja sähköpostikyselyä käyttäen ja selvitimme opintojen laajuudet tarkastelemalla opintosisältöjä. Laajoja opintokokonaisuuksia on tarjolla kovin vähän. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa on tarjolla tämän hetken laajin, tutkintoon valmistava seikkailukasvatuksen yhteisöpedagogi-koulutus. Yhteisöpedagogin ja seikkailukasvattajan kompetenssit ovat keskenään hyvin samankaltaisia ja tukevat toisiaan. Yhteisöpedagogin koulutus antaa hyvän pohjan seikkailukasvattajaksi haluavalle. Seikkailukasvattajaksi haluavan on mahdollista kerätä osaamisensa myös erillisistä koulutuksista. Seikkailukasvattaja ei ole virallinen tutkintonimike, mutta seikkailukasvatuksen menetelmiä käyttävät laajasti erialojen ammattilaiset.

Opinnäytetyömme tuotokseksi koostimme listan seikkailukasvatuskoulutuksen tarjoajista. Lisätuotoksena määrittelimme hyvän seikkailukasvattajan ammattitaitovaatimukset seikkailukasvatuksen tutkimus- ja teoriatietoon pohjaten. Selvitimme mistä elementeistä hyvän seikkailukasvattajan ammattitaito koostuu ja kokosimme niistä seikkailukasvattajan monitoimityökalun. Monitoimityökalun tarkoitus on auttaa opiskelijoita ja muita alasta kiinnostuneita hahmottamaan seikkailukasvattajan ammattitaidon koostumista. Se on myös hyödynnettävissä alan koulutuksia suunniteltaessa ja kehitettäessä, sekä keskustelun apuvälineenä seikkailukasvatuskoulutuksen yhtenäisten ammattitaitovaatimuksen luomisessa.

Asiasanat: seikkailukasvatus, seikkailupedagogiikka, elämyspedagogiikka,

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community Educator, Master's Degree

Author: Mervi Aho ja Mirkka Lumminen
Title: Opprtunities to study adventure education in Finland
Number of Pages: 63
Supervisor: Juha Nikkilä
Commissioned by: Suomen nuorisokeskusyhdistys, Heli Eischer

Finnish outdoor adventure education's cornerstone are our national culture and traditions. People are becoming more interested in and knowledgeable about the outdoors. Outdoor and adventure education follows the experiential philosophy of learning by doing. Adventure education uses adventurous activities that provide a group or an individual with compelling tasks to accomplish. These tasks often involve group problem solving and personal challenge. To understand the relevance of these elements and processes, it's good to consider why adventure educators are necessary. And what does it take to be a professional adventure educator?

The subscriber of this thesis is the Finnish Youth Centre Association, which acts as an administrative organization for Finnish network of adventure education. Our thesis is based on the need to clarify and structure the Adventure Education in Finland and define elements which are important for an adventure leader to handle. In this thesis we map the educational institutions and organizations that offer adventure education in Finland. Those who are interested in studying opportunities in adventure education, will have the opportunity to find the information they need more clearly and more easily.

We gathered and assembled the organizers of adventure education training and presented an introduction to the study opportunities in Finland. There are a few comprehensive study modules, but if you want to be an adventure educator, it is also possible to gather your knowledge from separate trainings. Adventure education is not an official degree title, but the method of adventure education is widely used in professions. Community Educators competencies and Adventure Educators competencies are very similar and thus mutually support each other. Community Educator's degree is a good basic education when you want to get the qualification of an adventure educator.

The result of this thesis isn't that what we were thinking at the beginning of the research work. At the middle of this research we realised that we needed to change our destination a little bit. We defined good adventure leader competences and created a multifunction tool that has all the skills placed in one place. This tool helps people create a step by step education to become a professional adventure educator.

Keywords: Outdoor, Adventure, Education, Leader, Educator

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

JOHDANTO.....	6
1. KEHITTÄMISTYÖN TARVE JA TILAAJA	9
1.1.Seikkailukasvatuksen opiskelumahdollisuudet.....	9
1.2.(Kehittämistyön tilaaja) Suomen nuorisokeskusyhdistys	9
2. ERÄTALOUESTA SEIKKAILUPEDAGOGIIKKAAN.....	12
2.1.Suomalaisen seikkailukasvatuksen historiaa	12
2.2.Seikkailukasvatuskoulutus.....	14
3. KESKEISET KÄSITTEET	17
3.1.Määritelmät	17
3.2.Seikkailukasvatus.....	17
3.3.Suomalaisen seikkailukasvatuksen arvot ja tunnuspiirteet.....	20
3.4.Elämys- ja Seikkailupedagogiikka.....	20
3.5.Suomalainen koulutusjärjestelmä ja koulutusten laajuutta kuvaavat mittarit.....	22
4. KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI JA TUTKIMUSMENETELMÄT	25
4.1.Kvantitatiivisesta tutkimuksesta kvalitatiiviseen tutkimukseen	25
4.2.Prosessin alku ja kulku	26
4.3.Kyselytutkimus	30
4.4.Benchmarking	33
5. TUTKIMUSTULOKSET JA TUOTOKSET	35
5.1.Koulutustarjonnan yhteenveto	35
5.2.Seikkailukasvatuskoulutuksen tila nyt.....	40

5.3.Seikkailukasvatuskoulutuksen eri tasot	41
5.4.Seikkailukasvattajan ammattitaidon muodostuminen	42
5.5.Seikkailukasvattajan koulutuksen rakentaminen monitoimityökalun avulla.....	43
6. ARVIOINTI	51
6.1.Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	51
6.2.Proessin arviointi.....	52
6.3.Työn tuloksen arviointi.....	54
6.4.Työn tilaajan arviointi.....	55
7. POHDINTA.....	57
LÄHTEET	60

JOHDANTO

Luonto ja luonnossa liikkuminen ovat meille tärkeitä asioita. Olemme molemmat viettäneet aikaa lapsuudestamme lähtien luonnon helmassa leikkien ja seikkaillen. Luonnossa leikkiminen ja liikkuminen ovat tukeneet kasvuamme ja kehitystämme. Olemme oppineet arvostamaan ympäristöämme ja luonnon moninaisuutta. Metsän eläinten ja muiden eliökunnan edustajien ihmettely, tutkiminen ja ihasteleminen ovat opettaneet miten paljon tärkeää elämää ympärillemme onkaan. Jokaisella ötökällä ja maan matosellakin on oma tehtävänsä ja ekologinen lokeronsa. Puhdas ja hyvinvoiva luonto on arvokas etuoikeutemme, jota tulisi vaalia ja kunnioittaa. Poluilla kulkeminen, juurilla kompurointi ja kallioilla liukastelu ovat kehittäneet motorisia taitojamme. Metsässä kulkeminen, suunnistaminen ja selviytyminen ovat kehittäneet ongelmanratkaisukykyämme. Meren ranta ja metsä ovat olleet paikkoja, joissa kehomme ja mieleemme rentoutuu, akkumme latautuu ja ajatuksemme kirkastuvat. Olemme oppineet ja saaneet luonnosta paljon ja sen merkitys on varttuessamme vain kasvanut. Luonto ja luonnossa liikkumisen merkitys ja sen tuomat hyödyt terveyteen ovat tutkitustikin merkittäviä.

Luonnossa seikkaileminen ja oppiminen ovat tulleet tutuiksi toiminnallisina menetelminä myös työelämässämme. Olemme molemmat työskennelleet varhaiskasvatuksessa, kouluissa, sekä lastensuojelun sijaishuollossa, joissa ohjaus- ja kasvatustyön tukena on ollut myös seikkailukasvatuksen menetelmiä. Olemme käytännön työssä todenneet menetelmien toimivuuden ja innostuneet niistä.

Hakeutuessamme opiskelijoiksi Humanistiseen ammattikorkeakouluun suunnittelimme yhdistävämme opintoihin seikkailukasvatusopintoja, joita silloin oli valittavissa kurssitarjottimella. Yhteisöpedagogiopinnot aloitettuumme huomasimme kuitenkin yllättäen, ettei seikkailukasvatus ollut enää valittavissa erillisenä kurssina, vaan täysin erillisenä englanninkielisenä opintokokonaisuutena. Yritimme päästä opiskelemaan seikkailukasvatuskoulutusta myös avoimen ammattikorkeakoulun kautta. Ilmoitauduimme Humakin maksulliseen seikkailukasvatuksen osaamiskokonaisuuteen heti sen avauduttua, mutta pääsimme vasta varasijoille yhdeksän ja yksitoista. Olimme erittäin pettyneitä, koska paloimme halusta päästä sisälle seikkailukasvatuksen sisältöön etenkin käytännön tasolla.

Seikkailukasvatuksen osaaminen tukee yhteisöpedagogin kompetensseja luontevasti. Tulevaisuuden tähtäimessä meillä molemmilla on työskennellä yhteisöpedagogeina hyödyntäen luo-

vasti seikkailukasvatuksen menetelmiä. Yhteisöpedagogin ydinosaamiseen kuuluu yhteisöllinen osaaminen, kuten yksilöiden sekä ryhmien vahvuuksien löytäminen sekä ryhmässä toimimisen ohjaaminen. Samat ydinasiat ovat keskeisiä seikkailukasvatuksessa. Kestävän kehityksen ja yhdenvertaisuuden edistäminen sosiaalisesti, kulttuurisesti, ekologisesti ja taloudellisesti ovat yhteisöpedagogin osaamisen peruspilareita. Kestävän kehityksen arvot ja merkitys ovat tämän päivän globaaleja puheenaiheita ja ohjaavat myös seikkailukasvatustoimintaa. Yhteisöpedagogilla on pedagogista osaamista ja hän osaa hyödyntää osallistavia menetelmiä, sekä kohdata yksilöitä ja ryhmiä erilaisissa toimintaympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa. Seikkailukasvatuksessa yhteisöpedagogi ohjaa ryhmää pedagogisella otteella läpi haastavien tilanteiden. Luonnossa toimiminen erilaisten olosuhteiden vallitessa voi olla haastavaa, mutta myös erittäin antoisaa ja opettavaista monella eri osa-alueella. Arvokkaita oppimiskokemuksia tapahtuu paitsi yksilötasolla, myös ryhmässä toimisessa. Sosiaaliset taidot harjaantuvat ja ongelmanratkaisukyky paranee. Erilaisten toimintakykyä rajoittavien tekijöiden kanssa kamppailevatkin voivat kokea äärimmäisen tärkeitä onnistumisen kokemuksia ylittäessään itsensä ja saavutettuaan sopivalle tasolle asetetut tavoitteet.

Yhteisöpedagogi voi hyödyntää seikkailupedagogista osaamistaan monipuolisesti erilaisissa työympäristöissä ja näiden elementtien hallinta auttaa yhteisöpedagogia myös omassa työhyvinvoinnissaan sekä palautumisessaan. Yhteisöpedagogin tutkinto antaa erinomaisen pohjan seikkailukasvattajan pätevyyteen ja nämä osaamiset tukevat loistavasti toisiaan. Julkisen ja kolmannen sektorin sekä yrittäjyyden erilaisten toimintaperiaatteiden hallinta tuo yhteiskunnallista osaamista ja valmiutta työskennellä monialaisissa ja monikulttuurisissa työympäristöissä paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Pääsimme lopulta kuitenkin kurkistamaan seikkailukasvatuksen saloihin opinnäytetyömme myötä, kun törmäsimme Nuorisokeskusyhdistyksen tilaukseen seikkailukasvatuskoulutuksien kartoittamisesta Suomessa. Tartuimme meitä kiinnostavaan aiheeseen heti, varasimme sen ja lähdimme tekemään opinnäytetyötä aiheesta: “Miten ja missä Suomessa voi opiskella seikkailukasvatusta”. Tiesimme jo aloittaessamme, että seikkailukasvatuksen koulutuskenttä Suomessa on hyvin hajanainen ja lähdimme mielenkiinnolla etsimään ja tutkimaan tämän hetken koulutustarjontaa.

Perehdyimme myös alan kirjallisuuteen, jota havaitsimme olevan myös vähänlaisesti. Etsimme tietoa hyvän seikkailukasvatuksen sisällöstä ja määritelmistä. Tässä pohjasimme seikkailukasvatusverkoston ja Suvi Wideniuksen yhdessä laatimien hyvän seikkailukasvatuksen arvoihin

sekä tunnuspiirteisiin. Seikkailukasvatuskoulutuksen ja seikkailukasvattajan laadullisten elementtien pohjana käytimme yleisesti seikkailukasvatuksen perusteoksena käytettyä Priest & Gassin kirjaa *Effective Leadership in Adventure Programming*.

Opinnäytetyömme on tehty paitsi tilaajallemme myös hyödyksi kaikille seikkailukasvatuksesta ja sen opiskelemisesta kiinnostuneille. Keräsimme ja kokosimme seikkailukasvatuskoulutuksen järjestäjät ja avasimme opiskelumahdollisuudet Suomessa. Määrittelimme myös hyvän seikkailukasvattajan ammattitaitovaatimukset. Selvitimme mistä elementeistä hyvän seikkailukasvattajan ammattitaito koostuu ja kokosimme niistä seikkailukasvattajan monitoimityökalun. Seikkailukasvattajan monitoimityökalu on tarkoitettu alalle haluavan apuvälineeksi oman koulutuspolun rakentamiseksi tavoitteena ammattitaitoisen seikkailukasvattajan pätevyys.

1. KEHITTÄMISTYÖN TARVE JA TILAAJA

1.1. Seikkailukasvatuksen opiskelumahdollisuudet

Suomessa seikkailukasvatusta voi opiskella päätoimisesti tai ammatillisena lisäkoulutuksena työn ohessa eri koulutuksen järjestäjien toimesta. Koulutusta on tarjolla monen tasoisena ja laajuisena, lyhytkursseista ammattikorkeakoulutason tutkintoon. Useimmissa nuoris- ja kasvatusalun koulutusohjelmissa on valittavissa seikkailukasvatuksellisia kursseja. Seikkailukasvatuksen saloihin pääsee tutustumaan useiden eri organisaatioiden ja oppilaitosten järjestämien lyhyiden kurssien avulla. Koska koulutuksen järjestäjiä on useita ja koulutukset ovat sisällöltään hyvin erilaisia ja eri tasoisia, vaatii asiasta kiinnostuneelta aikaa ja vaivannäköä löytääkseen etsimänsä. Tästä syystä tulisi olla jokin paikka, josta alan koulutustarjonta löytyisi helposti ja kätevästi.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kartoittaa ja kerätä yhteen paikkaan kaikki mahdolliset tahot, joissa voi opiskella seikkailukasvatusta. Näin seikkailukasvatuksen opiskelumahdollisuuksista kiinnostuneilla on mahdollisuus löytää tarvitsemansa tieto selkeämmin ja helpommin. Koulutuskenttä on laaja, koulutusten tarjoajia paljon, eikä niitä ole listattu mihinkään tällä hetkellä. Myös koulutusten sisällöt ja laajuudet ovat vailla yhtenäistä linjaa. Tilaajalta kysytään usein messuilla ja muissa tapahtumissa missä ja miten seikkailukasvatusta ja seikkailukasvat-jaksi voi opiskella. Tähän asti ei ole ollut selkeästi osoittaa mitään yhtenäistä sivustoa tai muuta vastaavaa paikkaa mistä tiedon saisi.

1.2. (Kehittämistyön tilaaja) Suomen nuorisokeskusyhdistys

Työn tilaaja on Suomen nuorisokeskusyhdistys (SNK ry), joka on nuorisolaisissa mainittujen valtakunnallisten nuorisokeskusten yhteistyötä, palveluita ja kehittämistä koordinoiva taho. Sen tehtävänä on edistää nuorten kansainvälisyyttä ja kestävästä kehitystä. Yleishyödyllinen yhdistys on rekisteröitynyt vuonna 2000, mutta sen toiminta on alkanut jo vuosia aiemmin. Suomen nuorisokeskusyhdistys on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Yhdistyksen tarkoituksena on tukemalla ja kehittämällä valtakunnallisia nuorisokeskuksia ja nuorisotoimialaa, edistää sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä Suomessa. (Suomen nuorisokeskusyhdistys ry 2021 a.)

Yhtenä Suomen nuorisokeskusyhdistyksen tehtävänä on vuodesta 2008 lähtien ollut kehittää ja koordinoita opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämänä valtakunnallista seikkailukasvatusverkostoa. Pää tavoitteena on seikkailukasvatuksen yhteiskunnallisen aseman edistäminen, eli turvata alan toimintaedellytykset ja koulutus, edistää toimijoiden verkostoitumista sekä lisätä seikkailukasvatuksen tunnettavuutta ja käyttöä. Suomen nuorisokeskusyhdistyksen hallitus vahvistaa vuosittain nimettävän seikkailukasvatuksen kehittämistyöryhmän. Ryhmä muodostetaan huomioiden alueellinen monimuotoisuus, kaksikielisyys ja toimikenttien edustus. Kehittämistyöryhmässä edustettuina ovat ainakin kuntoutus- tai terapiatoiminta, varhaiskasvatus, ohjaus, koulutus, tutkimus, sekä ympäristökasvatus. Yhdessä laajan toimijoiden verkoston kanssa kehittämistyöryhmä linjaa seikkailukasvatusverkoston valtakunnalliset seikkailukasvatusverkoston kehittämisen painopisteet. (SNK ry 2021b.)

Seikkailukasvatus on organisoitunut joustavasti erilaisten alaverkostojen, kuten valtakunnallisten tutkijoiden, terapian, kuntouksen ja varhaiskasvatuksen verkostojen sekä alueellisten seikkailukasvatusverkostojen kautta. Toiminta verkostoissa on kaikille avointa ja halukkaat voivat osallistua mihin tahansa verkoston tapaamisiin, koulutuksiin ja tutustumiskäynteihin. (SNK ry 2021b.)

Seikkailukasvatusverkosto työskentelee vahvistaakseen seikkailukasvatusta kouluissa. Se tarjoaa verkostoja ja tiedottaa seikkailukasvatuksen kouluttautumismahdollisuuksista. Seikkailukasvatusta edistetään myös eri toimijoiden yhteisten hankkeiden avulla. Verkosto on käynnistämässä yhteistyötä nuorisoalan osaamiskeskuksen, opetushallituksen ja aluehallintovirastojen kanssa seikkailukasvatuksen osaamisen vahvistamiseksi koulun arjessa. Elämys- ja seikkailupedagogisia menetelmiä voidaan hyödyntää työskenneltäessä erilaisten ja eri-ikäisten oppijoiden kanssa. Seikkailukasvatusverkoston tehtävänä on avata seikkailukasvatuksen mahdollisuuksia ja lisätä menetelmän käyttöä perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Koulut ovat suuren haasteen edessä oppivelvollisuusiän noustua. Osa kunnista onkin alkanut hyödyntää nuorisotyötä lisäresurssina kouluissa. Seikkailukasvatus voi toiminnallisena ja yhteistyötaitoja kehittävänä menetelmänä tuoda monia mahdollisuuksia myös koulunuorisotyölle ja koulujen harrastustoimintaan. (SNK ry 2021b.)

Seikkailukasvatusverkosto tekee työtä seikkailukasvatuksen aseman ja tutkimuksen vahvistamiseksi oppilaitoksissa ja korkeakouluissa ja toimii mielellään kumppanina soveltuvissa tutkimus-, kehittämis-, ja innovaatiohankkeissa. Verkosto tekee yhteistyötä luonto- ja ympäristökasvatusta toteuttavien tahojen, kuten Luonto- ja ympäristökasvatuksen tukiverkoston (LYKE)

sekä Suomen ympäristöopisto Syklin ja Suomen Metsäyhdistyksen (SMY) kanssa. Kansainvälistä yhteistyössä verkosto toimii European Institute for Outdoor Adventure Education and Experiential Learning (EOE) -verkoston jäsenenä ja aktiivisena toimijana. (SNK ry 2021b.)

Vuodesta 2007 lähtien valtakunnallinen seikkailukasvatuksen tapahtuma Seikkailukasvatuspäivät on kerännyt yhteen seikkailukasvatuksen ammattilaiset ja muut asiasta kiinnostuneet. Vuosittain vaihtuvasta järjestämisoikeudesta päättää seikkailukasvatusverkoston kehittämistyöryhmä. (SNK ry 2021c.) Aikomuksemme oli osallistua marraskuussa 2020 järjestettäville seikkailukasvatuspäiville Kouvolan nuorisokeskus Anjalassa, mutta vallitsevan koronatilanteen vuoksi tapahtumaa ei pystytty tuolloin järjestämään. Vuoden 2021 seikkailukasvatuspäivät siirtyivät samasta syystä.

2. ERÄTALOUESTA SEIKKAILUPEDAGOGIIKKAAN

2.1. Suomalaisen seikkailukasvatuksen historiaa

Suomessa seikkailupedagogiikka ilmiönä on vahvasti sidoksissa suomalaiseen erätraditioon ja vaellusperinteeseen. Suomalaisen eräperinteen juuret ulottuvat kauas menneisyyteen, tuhansia vuosia ennen ajan laskumme alkua, jolloin erätalous tarkoitti päivittäisen ravinnon hankkimista metsästä, kalastamalla ja luonnontuotteita keräämällä. 1950-luvulta lähtien metsästäys ja kalastus eivät ole enää olleet yhtä merkityksellisiä päivittäisen elannon saannissa, vaan ovat muuttuneet enemmän harrastuksiksi. Erämatkailua on Suomessa harrastettu 1800-luvulta lähtien. Tänä päivänä erämatkailuun ei enää välttämättä liity kalastus tai metsästäys, vaan pääosassa ovat luonnossa koetut elämykset, jolloin puhutaan seikkailumatkailusta. 1970-luvulta lähtien luonnossa liikkumiseen ja toimintaan on liitetty pedagogisia tavoitteita ja alettu puhumaan seikkailupedagogiikasta. Yhteiskunnassamme on alettu hyödyntää luontoa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia pedagogisessa, kuntouttavassa ja hoitavassa toiminnassa. On kehitetty menetelmiä parantamaan ihmisen psyykkistä, sosiaalista ja fyysistä toimintakykyä. Suomalainen eräperinteeseen on saatu uusia muotoja ja sovelluksia seikkailu- ja elämystoiminnan myötä. (Karppinen & Latomaa 2015, 96- 98.)

Perinteiseen suomalaiseen luontosuhteeseen liittyvä vahva metsästäys- ja kalastuskulttuuri on toki edelleen voimassa. Jokamiehen oikeudet ovat luonnossa liikkumisen taustalla ja näistä kaikista yhdessä muotoutuu suomalainen seikkailukulttuuri. Myös partiotoiminnalla on ollut vahva merkitys seikkailukasvatuksen synnyssä, varsinkin nuorisotyön saralla. Seikkailuun perustuva tietoinen kasvatustoiminta on ilmestynyt kasvatustieteiden tutkimuksiin vasta 1980-luvulla. Seikkailupedagogiikan muotoutumista on pohdittu esimerkiksi termien Erlebnispädagogik, Outdoor Adventure Education sekä suomalainen eräelämä kautta. (Karppinen & Latomaa 2015, 77.) Seikkailukasvatuksen moniselitteistä ja tulkinnallista terminologiaa avaamme myöhemmin tässä työssä.

1990-luvulla Suomessa oli vallalla seikkailukasvatuksen buumi, jolloin lähes kaikki seikkailuun liittyvä toiminta oli mahdollista. Valtavan suosion saanut Suuri seikkailu- formaatti pyöri televisiossa ja sen myötä eri seikkailuun liittyvät toiminnot saivat suurta huomiota mediassa. Yksi Suuren seikkailun kausi kuvattiin Uudessakaupungissa, mistä toinen tämän työn kirjoittajista on kotoisin. 90-luvulla käynnistettiin EU-tukien avulla monenlaista työpajatoimintaa. Näin

myös Uudessakaupungissa, missä oli tarjolla monia erilaisia työpajoja, joista yksi oli nimeltään Seikkailupaja. Työpajatoimintaa pyöritettiin Haidus- nimisessä saarella, jossa seikkailullisen toiminnan ympärille perustettiin oma yritys. Kyseiset puitteet ovat vieläkin olemassa, vaikka aktiivinen toiminta on loppunut jo vuosia sitten. Seikkailupajatoiminta kiinnosti monia, kuten tämän työn toista kirjoittajaa ja hän olisi itsekin mieluusti näihin aktiviteetteihin osallistunut, jos se olisi ollut mahdollista.

Suurimman buumin aikana näitä erilaisia seikkailukasvatukseen ja seikkailuun liittyviä tapahtumia järjestivät myös sellaiset tahot, joilla ei ollut tietoa kaikista turvallisuuteen liittyvistä seikoista. Tuolloin järjestettiin kaikenlaisia hullujakin tapahtumia, vailla ymmärrystä riskeistä, joita tähän toimintaan liittyy. Erilaisia turvallisuuskampanjoita sekä koulutuksia järjestettiin useita ja ne alkoivatkin tuottaa tulosta. (Karppinen & Latomaa 2015, 119.) Toiminnan kasvassa tarve organisoituun toimintaan sekä järjestäytyneeseen koulutukseen oli väistämätöntä. 1990-luvun alkupuolella syntyi kolme erilaista ja vahvaa toimijaa. Ensimmäisenä aloitti Lokki-projekti ja tämän hankkeen jäsenet perustivat vuonna 1991 Suomen seikkailutoiminnan tuki - KOTA ry:n. PPO eli Tornion Peräpohjolan Opiston seikkailupedagogiikan Outdoor Adventure Education- koulutus alkoi vuonna 1992. Outward Bound Finland toiminta alkoi vuonna 1996 Nurmeksessa. (Karppinen & Latomaa 2015, 122-123.)

Alkuvuosina seikkailukasvatuksen kentällä on ollut myös haasteita ja hieman myrskyisääkin uusien toimintamallien hakiessa muotoaan. Toiminta oli ollut sangen villiä ja organisoimatonta ja organisoitumisessa haasteena oli se, kun kaikki eri toimijat pitivät omaa toimintaansa tärkeänä ja oikeana eikä näin konflikteitakaan välttytty. Konfliktit ja jännitteet ovat kuitenkin muokanneet seikkailupedagogista koulutuskenttää sellaiseen muotoon, josta se on kehittynyt nykypäivän kaltaiseksi. Alkuvuosien jännitteiden ja myrskyjen tulkintoja on monia, kuten myös näkökulmia siihen, miten asiat ovat menneet. (Karppinen & Latomaa 2015, 124-125.)

Suurimman seikkailubuumin lopahtamisen ja sitä seuranneen suvantovaiheen jälkeen alettiin suunnitella “seikkailukasvatuksen toista tulemistä”. Ensimmäinen valtakunnallinen seikkailukasvatusseminaari järjestettiin vuonna 2007 Anjalan nuorisokeskuksessa. Tästä lähtien on järjestetty säännöllisesti eri alojen seikkailukasvatuksen ammattilaiset, harrastajat ja opiskelijat ympäri Suomen yhteen kokoavat seikkailukasvatuspäivät. Seikkailukasvatuspäivät on Opetus- ja kulttuuriministeriön tukema tapahtuma, jonka tavoitteena on alaan tutustuttaminen, verkostoituminen, koulutus ja kehittäminen. (Karppinen & Latomaa 2015, 292.) Toisen aallon aikana

suomalaisen seikkailukasvatuksen toimijat olivat löytäneet yhteisen sävelen. 1990-luvun seikkailukasvatustoiminta oli ollut vilkasta ja monipuolista, mutta samaan aikaan hajanaista ja koordinoimatonta, jopa ristiriitaista. Nyt tavoitteellisen seikkailukasvatustoiminnan näkemykset olivat yhtenäisempiä ja ristiriidoista oli päästy eroon. (Karppinen & Latomaa 2015, 297.) Toinen aalto ei kuitenkaan saanut aikaan uutta buumia, eikä seikkailukasvatustoiminta lähtenyt uuteen uljaaseen kasvuun. Olisiko nyt aika kolmannelle aallolle, joka toisi seikkailukasvattajalle virallisen tutkintonimikkeen ja yhtenäiset koulutukset ja määritelmät.

2.2. Seikkailukasvatuskoulutus

Seikkailukasvatuskoulutusta on annettu Suomessa jo 1980-luvulta asti. Silloin Tampereen sosiaali- ja terveystieteiden opistossa oli käytetty toiminnallisia ja elämyksellisiä menetelmiä. Ensimmäinen seikkailuohjaajakoulutus toteutettiin Heinolassa vuonna 1988. Tässä kouluttajana toimi Steve Bowles. (Karppinen & Latomaa 2015, 242-243.)

Vuonna 1993 alkoi Turussa toinen seikkailuohjaajakoulutus KOTA ry:n toimesta. Muutamaa vuotta myöhemmin Peräpohjolan opisto Torniossa aloitti vastaavan koulutuksen. Outward Bound ry oli monen kunnan sekä opetushallituksen kanssa yhteistyössä. Kehitystyötä tapahtui myös Mannerheimin lastensuojeluliitossa Omaura projektissa sekä kuntoutus ja kehittämiskeskus Huvituksessa. Työelämän tarpeeseen kehitettiin Tampereen sosiaalialan oppilaitoksen ja Nuorten Palvelu ry:n toimesta elämyspedagogiikan ammatillinen lisäkoulutus. Ensimmäinen koulutus oli 22 ov ja se alkoi vuonna 1997. Koulutus alkoi pian myös Pohjois-Savon ammattikorkeakoulussa. (Karppinen & Latomaa 2015, 243.)

Suomalaisen nuorisotyön uranuurtaja professori Matti Telemäki esitti 90-luvun lopulla Humanistiseen ammattikorkeakouluun sekä yliopistoon 140 opintoviikon laajuista seikkailutoiminnan koulutusohjelmaa. Ammattikorkeakoulussa tämä toteutui ja seikkailukasvatusta on ollut yhteisöpedagogien koulutuksen myötä mukana siitä asti. Yliopistoaineeksi seikkailukasvatus tuli vuonna 1997, jolloin Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutuslaitoksessa alkoi seikkailukasvatuksen approbatur-opinnot. Nämä opinnot tosin loppuivat muutaman Approbatur arvosanan jälkeen, vaikka alku olikin ollut hyvä. (Karppinen & Latomaa 2015, 243.)

Seikkailukasvatuksen erikoisammattitutkintoa on yritetty saada vuodesta 2007 lähtien osaksi koulutustarjontaa. Seikkailukasvatusverkosto teetti asian tiimoilta kyselyn ja kaksi kolmasosaa

vastaajista oli sitä mieltä, että tämä koulutus olisi tarpeellinen ja se selkeyttäisi seikkailukasvatusta yhtenäistämällä näkemyksiä luomalla myös raamit seikkailukasvatukselliseen toimintaan. (Karppinen & Latomaa 2015, 244-245.) Erikoisammattitutkinto ei valitettavasti toteutunut tuolloin, eikä ole toteutunut myöhemminkään. Kai Lehtonen totesi vuonna 2013 käsityksen seikkailupedagogiikasta, koulutuksen tilanteesta ja tarpeellisuudesta olevan kyllä yhtenevä, mutta koulutuksen olevan hajanaista. Koulutusten sisältö on strukturoimatonta ja punainen lanka puuttuu. Yhdistykset, toisen asteen ammatilliset oppilaitokset ja korkeakoulut vetävät koulutuksia omista lähtökohdistaan käsin. (Karppinen & Latomaa 2015, 241.)

2000-luvulta lähtien seikkailukasvatuskoulutus on supistunut koulutuksen jokaisella osa-alueella. Tärkeitä seikkailukasvatuskoulutusta tarjoavia oppilaitoksia, kuten Oulun yliopiston Kaajanin Opettajakoulutusyksikkö vuonna 2012 ja Humanistisen ammattikorkeakoulun Tornion kampus 2015, on myös poistunut kokonaan kartalta rahoituksen vähennyttyä ja instituutioiden lakkauttamisen myötä (Karppinen & Latomaa 2015, 257).

Oulun ammattikorkeakoulussa Ammatillisen opettajakorkeakoulun yksikössä oli vuonna 2014 tarjolla viiden opintopisteen seikkailupedagogiikan sovellus. Samassa yksikössä oli alkamassa myös erityisopettajakoulutus, jossa seikkailupedagogiikka oli mukana vapaavalintaisena opintojaksona (Karppinen & Latomaa 2015, 261).

Seikkailukasvatuskoulutusta on ollut mahdollista opiskella myös aikuiskoulutuksen ja järjestöjen antamana koulutuksena ja kurssitoimintana. Outward Bound Finland ja Kota ry ovat toteuttaneet eri mittaisia kursseja ja koulutuksia eri ammattiryhmille räätälöityinä.

Kota ry:n toiminnanjohtaja Elina Heikkilä kertoi Kota ry:n kouluttaneen seikkailuohjaajia vuosina 1993-2001. Ensimmäiset kurssit olivat täydennyskoulutusta sote-, ohjaus-, ja kasvatustalouden ammattilaisille. Vuodesta 1996 lähtien oli vuoden kestävä, 50 opintoviikon laajuinen opintopaketti. Koulutusta toteutettiin yhteistyössä Kaarinan sosiaalialan oppilaitoksen kanssa vuosina 1996-2001. KOTA vastasi koulutuksen sisällöstä ja koulutuksesta ja oppilaitos hallinnoi koulutuksen. Koulutus päättyi koulutusudistuksen myötä, jolloin opistotason koulutus päättyi ja ammattikorkeakoulut vakinaistettiin. Myös ammatillisessa täydennyskoulutuksessa tapahtui rakenteellisia ja taloudellisia muutoksia. Koulutusudistuksen jälkeen KOTA ry on toteuttanut räätälöityjä koulutuspäiviä tai vähän laajempia kokonaisuuksia tarpeen mukaan eri oppilaitoksille ja organisaatioille. Koulutukset ovat olleet kestoltaan yhden päivän mittaisia seikkailukasvatukseen tutustumispäiviä tai useamman päivän kokonaisuuksia. Tällaisia kolmen opintopisteen kokonaisuuksia toteutettiin mm. Turun AMK:n sote-alan opiskelijoille kymmenisen vuotta

sitten useampana vuonna. Kurssi oli valittavissa valinnaisena nimellä seikkailukasvatuksen perusteet. Yhteistyö oppilaitosten kanssa on viime vuosina vähentynyt oppilaitosten säästökuurien myötä. Viime vuosina KOTA on toteuttanut yksittäisiä koulutuspäiviä ja teemaluentoja seikkailukasvatuksen soveltamisesta ja ajankohtaisista asioista meneillään olevista hankkeistaan esimerkiksi seikkailukasvatuspäivillä tai vastaavassa tapahtumassa. Yhteistyönä oppilaitosten kanssa on toteutunut vielä Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijoille päivän mittainen seikkailukasvatuksen perusteet- koulutus. (Heikkilä 2021.)

Pirkanmaan ammattiopistossa oli vielä vuonna 2014 mahdollista suorittaa ammatillisena lisäkoulutuksena 24 opintoviikon mittainen Seikkailu kasvun ohjaajana- kurssi. Seikkailupedagogiikan ammatillista perus- ja lisäkoulutusta oli saatavilla myös Pohjois-Savon ammatti- ja aikuisopistossa ja Kenneljärven Opistossa. Elämys- ja seikkailupedagogisen lisäkoulutuksen järjestäjinä ovat toimineet myös Helsingin NMKY, Valo ja Nuoren Suomen liikunta. Aluehallintovirastojen opetus- ja kulttuuriosastot ovat myös järjestäneet täydennyskoulutusta opettajille, sekä päivähoiton ja varhaiskasvatuksen henkilökunnalle. (Karppinen & Latomaa 2015, 262-263.)

3. KESKEISET KÄSITTEET

3.1. Määritelmät

Tässä luvussa käymme läpi Suomessa käytössä olevia seikkailukasvatukseen liittyviä käsitteitä ja pedagogioita. Seikkailukasvatuksessa on monia teoreettisia viitekehyksiä ja siihen liittyviä käsitteitä sovelletaan riippuen siitä missä kontekstissa niitä käytetään. Sanat ovat alkuperältään englannin-, saksan-, ja ruotsinkielisiä, eikä suomen kielessä seikkailukasvatukseen liittyvä termistö ole vielä täysin yhtenäistä ja selkeää. Seikkailukasvatuskoulutuksesta puhuttaessa yleisesti käytössä ovat seikkailukasvatus, sekä elämys- ja seikkailupedagogiikka. Koulutusten sisällöissä mainitaan myös seikkailullinen ja elämyksellinen toiminta.

3.2. Seikkailukasvatus

Saksalaissyntyistä Kurt Hahnia (1886-1974) pidetään yhtenä seikkailukasvatuksen esi-isänä. Hahn karkoitettiin Saksasta vuonna 1932 hänen kritisoitua Hitlerin toimia ja hän muutti Iso-Britanniaan. Toisen maailman sodan aikaan Hahn muutti Walesiin, jossa hän on ollut mukana perustamassa Outwar Bound järjestöä vuonna 1941. (Priest & Gass, 28.) Hahnin mielestä kasvatuksessa tulisi sallia hämmennyksen, pelon, voitonhuuman ja muiden vahvojen tunteiden aikaansaamat elämykset. Hän uskoi, että kun kokemukset on ladattu yhdessä tekemisen ja löytämisen ilolla, ne herättävät elämännälkää. Hahnilainen pedagogiikka pohjautuu neljään eri elementtiin, fyysiseen harjoitteluun, projektiin, retkeen ja pelastuskoulutukseen. (Outward-bound.fi 2021.) Hahn on ottanut paljon vaikutteita esimerkiksi Platonilta ja Aristoteleelta ja yhdistellyt eri elementtejä aikaisemmin toimiviksi koetuista käytännöistä ja on itse myös todennut, ettei hänen pedagogiikassaan ole mitään uutta ja ihmeellistä. Käsitteet elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus, on jälkeinpäin liitetty häneen. (Karppinen & Latomaa 2015, 78-79.)

Seikkailukasvatukseen liittyvä terminologia on kulttuurisidonnaista ja tulkinnallista niin Suomessa kuin ulkomailla. Seikkailukasvatuksen menetelmiä käytetään niin sosiaalityössä, nuoris- ja järjestötyössä, kuntoutus- ja terapiatyössä, koulutus- ja kasvatustyössä, akateemisessa tutkimuksessa, kuin harrastustoiminnassakin. Moninaisen toimintakentän vuoksi toiminnan toteuttamisen arvot ja painotukset määrittelevät toiminnassa toteutettavat käsitteistöt. Sana seikkailukasvatus on käänös englannin kielen Adventure Education-termistä. Englantilaisella kielialueella käytetään Outdoor Education ja Adventure Education-termejä lähes synonyymeinä.

(Karppinen 2005, 25.) Euroopan ja Eu:n seikkailukasvatusverkoston kattojärjestönä toimivalla EOE:lla (European Institute for Outdoor Adventure Education and Experiential Learning) on käytössä seikkailukasvatuksesta ilmaisumuoto ”Outdoor Adventure Education and Experiential Learning”, joka sisältää kaksi ulottuvuutta. Outdoor Adventure Education tarjoaa kasvatusta, ja opetusta ulkoilmaseikkailusta eli oppimiskokemuksia ja Experiential Learning taas elämyksellisesti ja kokemuksellisesti tapahtuvaa oppimista, tietoa ja kasvun kokemuksia oppijan näkökulmasta. Suomalaiseen käyttösanastoon seikkailukasvatus on vakiintunut 1990-luvun alusta lähtien, kun professori Matti Telemäki ja Steve Bowles alkoivat käyttää näitä käsitteitä ja pyrkivät sisällyttämään erilaisia toiminnallisia seikkailumalleja suomalaiseen kasvatustietoisuuteen ja nuorisotyöhön. (Karppinen & Latomaa 2015, 40-41.)

Sanassa seikkailukasvatus on kaksi termiä yhdistettynä ja ne voidaan ymmärtää monin eri tavoin. Sana seikkailu on määritelty muun muassa seuraavalla tavalla: ”Seikkailu on pulmallinen, jännittävä, usein vaarallinen, normaalista elämäkulusta poikkeava monivaiheinen tapahtuma tai tapahtumien sarja. Seikkailu voidaan tulkita myös hauskakksi, hurjaksi, jännittäväksi ja vaaralliseksi, kuten myös pelottavaksi sekä epämiellyttäväksi.” (Karppinen 2010, 124.) Sana kasvatus on johdettu verbistä kasvattaa ja tätä termiä voidaan tarkastella eri laajuudessa tieteenalasta riippuen. Kasvatusta voidaan tulkita eri tavoin, jos siitä puhutaan joko prosessina, tuloksena tai jatkuvana vuorovaikutuksena. Tuotosta voidaan pitää tavoitteena, jossa lapsista ja nuorista kasvaa sielultaan ja ruumiiltaan terveitä aikuisia. Koulutus ja opetus kuuluvat kasvatuksen eri osa-alueisiin. (Karppinen 2010, 124.) Karppisen mukaan seikkailukasvatuksessa oppiminen tulkitaan prosessiksi, jossa yksilölliset ja yhteisölliset toiminnot vahvistavat emotionaalista, sosiaalista ja tiedollista kehitystä. Yksilön ja ryhmän vastuut ja tehtävien jakaminen korostuvat yhteisessä prosessissa. Taustalla olevan sosiaalipedagogisen näkemyksen mukaan ihminen on aktiivinen ja sisältä ohjautuva ja hänen oppimiseensa on sosiaalisella yhteisöllä huomattava merkitys (Karppinen 2005, 37.)

Kun seikkailu on tarkoituksellista ja tähtää johonkin päämäärään, voidaan sitä kutsua seikkailutoiminnaksi. Priest & Gass jaottelevat kirjassaan *Effective Leadership in Adventure Programming* seikkailutoiminnan vähintään neljään eri kategoriaan sen sisällön sekä asiakaskunnan mukaan: vapaa-ajan seikkailutoimintaan, koulutukselliseen tai kasvatukselliseen seikkailutoimintaan, kehittävään seikkailutoimintaan sekä terapeuttiin seikkailutoimintaan. Nämä eri tasoiset toiminnot suunnitellaan asiakkaiden tarpeiden mukaan. Vapaa-ajan seikkailutoiminta on

suunnattu lähinnä ohjattuun hauskanpitoon, uuden oppimiseen ja seikkailun avulla voimaantumiseen. Siinä keskitytään nauttimaan seikkailusta ja samalla on mahdollista oppia, vaikka kiipeilyn alkeita tai kajakilla melontaa. Koulutuksellisen tai kasvatuksellisen toiminnan ideana on ymmärtää seikkailun konsepti ja käsitteet, rikastuttaa vanhaa tietoa tai lisätä tietoisuutta aikaisemmin tuntemattomista tarpeista seikkailun avulla. Työpaikoilla ongelmanratkaisutaitoja tai ryhmätyökykyjä voidaan vahvistaa seikkailutoiminnalla. Kehittävien seikkailutoimintojen tavoitteena on parantaa toiminnallista käyttäytymistä ja kouluttaa ihmisiä käyttäytymään uusilla ja erilaisilla tavoilla seikkailun avulla. Esimerkiksi luottamuksen vahvistaminen lisää positiivisten asioiden löytämistä. Terapeuttinen seikkailutoiminta on tarkoitettu muokkaamaan käyttäytymismalleja hyödyntämällä seikkailukokemuksia kuntoutuksen apuna. Päihdeongelmaisten kuntoutuksessa haitallisia toimintamalleja on pystytty muokkaamaan uudelleen seikkailullisten toimintamallien avulla. (Priest & Gass 2005, 23.)

Toimintatapana seikkailukasvatus voidaan määritellä kasvatuksena, jossa hyödynnetään seikkailullisia menetelmiä ja toimintatapoja kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Huolimatta seikkailukasvatukseen oleellisista elementeistä kuten haastavuus, ennakoimattomuus ja yllätyksellisyys, tulisi sen aina olla kuitenkin pedagogisesti ja didaktisesti suunniteltua, harkittua ja perusteltua. Seikkailukasvatusta voidaan toteuttaa seikkailullisten, elämyksellisten ja toiminnallisten työtapojen avulla varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa, nuorisotyössä, sekä kuntouttavassa toiminnassa (Karppinen, Marttila & Saaranen-Kauppinen 2020, 18.)

Seikkailukasvatus katsotaan myös yhdeksi ulkoilmapedagogiikan alalajiksi, jossa keskitytään yksilöiden pärjäämiseen ryhmässä tai oman itsensä kanssa. Seikkailukasvatuksessa käytettävien lajien on tarkoitus tarjota ryhmäongelmanratkaisua, joka sisältää päätöksentekoa, harkintaa, yhteistyötä, viestintää ja luottamusta sekä henkilökohtaisia haasteita, jossa keskitytään oman osaamisen testaamiseen henkisiä, sosiaalisia tai fyysisiä haasteita vastaan. Osallistumalla näihin tehtäviin, ihmiset pääsevät yli itselleen asetetuista ajatuksista omista kyvyistä. He kääntävät ajatukset rajoituksista kyvyiksi ja sen seurauksena oppivat paljon itsestään ja siitä, miten he suhtautuvat muihin ihmisiin. (Priest & Gass 2005, 17-18.)

3.3. Suomalaisen seikkailukasvatuksen arvot ja tunnuspiirteet

Suvi Widenius (2017) on omassa opinnäytetyössään yhdessä seikkailukasvatusverkoston kanssa selvittänyt suomalaisen seikkailukasvatuksen arvoja ja tunnuspiirteitä, joihin tässä opinnäytetyössä peilaamme myöhemmin.

Seikkailukasvatus on ammattilaisten käyttämä menetelmä, jonka avulla voidaan harjoitella monenlaisia taitoja. Pedagogisella otteella toteutetut harjoitteet suunnitellaan ryhmän mukaan sopivan haasteellisiksi. Kaikilla on mahdollisuus saada kokea tärkeitä onnistumisen kokemuksia. Jokainen saa myös arvokkaita oppimiskokemuksia haastaessaan itseään, kokeillessaan rajojaan ja ratkaistessaan eteen tulevia pulmia. Seikkailukasvatuksen kokonaisvaltaisten menetelmien avulla ihminen oppii paljon itsestään ja ryhmässä toimimisesta. Luonnossa seikkaillessaan oppii arvostamaan ympäristöään, sekä erilaisia persoonia yhteisön jäsenenä toimiessaan. Oppiminen perustuu osallistavaan kokemuksellisuuteen ja tapahtuu tavoitteellisesti. Haasteellisuudesta ja ennalta arvaamattomuudesta huolimatta turvallisuudesta ei tingitä, vaan se on osa seikkailukasvatuksen tukevaa runkoa. Seikkailukasvatuksessa koettuja tapahtumia, tunteita ja oivalluksia käsitellään reflektoiden, jolloin niistä saadaan pysyviä hyötyjä arkeen. (Suomen nuorisokeskuyhdistys 2021c.)

3.4. Elämys- ja Seikkailupedagogiikka

Suomessa elämys- ja seikkailupedagogiikkaan liitetään monia termejä riippuen siitä, miten toiminnallisia, elämyksellisiä ja seikkailullisia menetelmiä käyttävä taustansa perusteella ajattelee ja mitkä perinteet ohjaavat toimintaa. Seikkailukasvatuksen ja seikkailupedagogiikan rinnalla käytössä ovat yleisesti myös Outward Bound Finlandinkin käyttämät termit elämyspedagogiikka, elämyskasvatus ja elämyksellinen toiminta. (Karppinen & Latomaa 2015, 42.) Rajan-teko näiden termien välillä on hankalaa, eikä se pedagogisesti ajateltuna ole edes tärkeää. Elämys- ja seikkailupedagogiikka, toiminnallinen ja kokemuksellinen kasvatus ja opettaminen sekä kasvun ja oppimisen prosessit ovat kaikki elämyksiin, toimintaan ja kokemuksiin ja niiden refleктоivaan analysointiin perustuvia. Olellisin ero seikkailupedagogiikan ja elämyspedagogiikan välillä lienee se, että elämyspedagogiikassa korostuu toiminnallisten, laaja-alaisten ja maltillisten kasvatusten menetelmien käyttö, kun taas seikkailupedagogiikassa mukana on yllätyksellisyys, jolloin kaikkea ei tarvitse, eikä voi, suunnitella etukäteen. (Karppinen & Latomaa 2015, 47.)

Karppinen ja Latomaa puhuvat seikkailukasvatuksesta osana seikkailupedagogiikkaa. Seikkailupedagogiikka kuuluu elämyspedagogiikan kokonaisuuteen, joka puolestaan on osa toiminnallisia menetelmiä. Seikkailupedagogiikan alalajeja ovat seikkailullinen liikunta, seikkailullinen opetus, seikkailuterapia ja seikkailukasvatus. (Karppinen & Latomaa 215, 55.)

Kuvio 1 Elämys- ja seikkailupedagogiikan sijoittuminen toiminnallisissa menetelmissä (mukaillen Karppinen & Latomaa 2015, 55).

Seikkailupedagogiikassa lähtökohtana ovat toiminnallisuus, sosiaalisuus ja emotionaalisuus, sekä yksilön oppiminen, kasvu ja/tai sosiaalistuminen. Ihmisissä pyritään saamaan aikaan positiivisia muutoksia seikkailullisten elementtien avulla. Elämys- ja seikkailupedagogiikassa oppiminen tapahtuu toiminnallisilla menetelmin elämysten ja kokemusten avulla analysoiden refleктоimalla ja jäsentämällä tapahtunutta (Karppinen & Latomaa 2015, 46-47.)

Tieteen termipankin määrittelyn mukaan seikkailupedagogiikka tarkoittaa käytännön seikkailukasvatuksen tarkastelua teoreettisesti. Lähitieteitä ovat muun muassa psykologia, sosiologia, kasvatustiede, liikuntatiede sekä fysioterapia ja psykiatria. (Tieteentermipankki, 2021.) Seikkailupedagogiikka voidaan hahmottaa myös käytännönläheisesti, jolloin siihen sisältyy tietoista kasvatustoimintaa, sekä kohteena olevan henkilön oppimista ja kasvua. Se voidaan käsitellä formaaliksi, informaaliksi tai non-formaaliksi pedagogiseksi toiminnaksi. Seikkailupedagogiikkaa voidaan määrittellä erilaisista käsitteellisistä viitekehyksistä käsin ja tarkastella monen tieteen eri näkökulmista. (Karppinen & Latomaa 2015, 38.)

Pedagogiikalla tarkoitetaan yleisessä merkityksessä kasvattajan vaikuttamista kasvatettavaan, sekä miten kasvatusta tai opetusta tulisi järjestää ja toteuttaa. Didaktiikassa eli opetusopissa on kyse kasvattajan tai ohjaajan, osallistujien, sekä tavoiteltavan ja opetettavan sisällön muodostamasta pedagogisesta tapahtumasta ja vuorovaikutussuhteesta (Karppinen, Marttila & Saaranen-Kauppinen 2020, 18.)

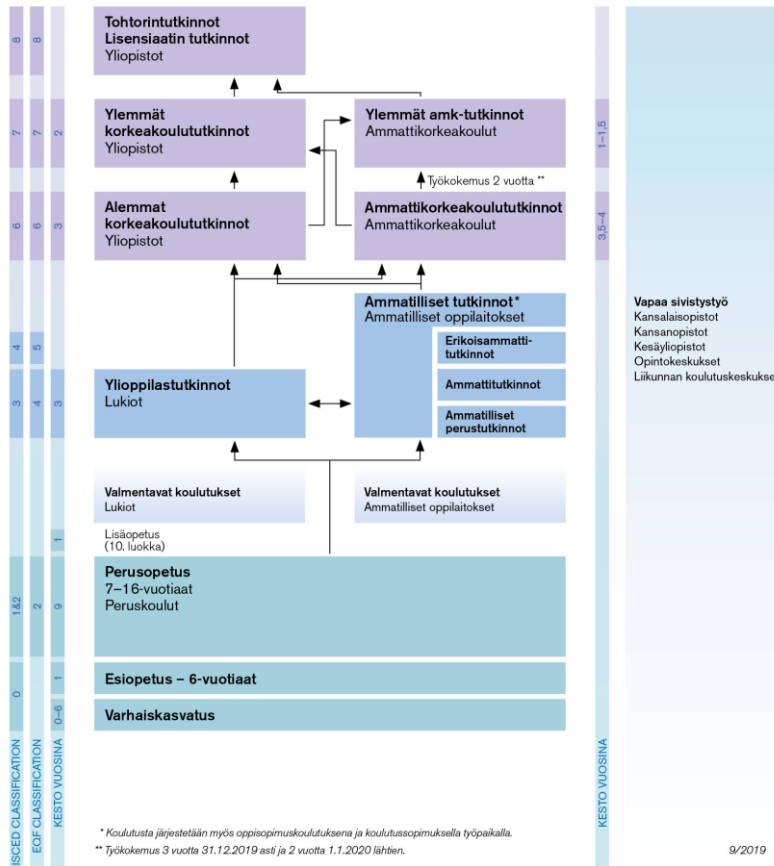
Seikkailutoimintaa pedagogisena menetelmänä toteutetaan useilla eri sektoreilla ja eri toimijoiden näkökulmista aina formaalista koulutusalan järjestelmästä kolmannen sektorin non-formaalin koulutus- ja sosiaalitoimintaan, sekä järjestö- ja yritysmautoiseen palvelutoimintaan. Seikkailupedagogiikan menetelmät ovat käytössä päivähoitossa, kouluissa, nuorisotyössä, ennaltaehkäisevässä ja korjaavassa sosiaalityössä, sekä senioritoiminnassa. Useat järjestöt ja yhdistykset, vammaispalvelu- ja kuntoutuslaitokset, erä- ja luontokurssit, sekä seurakunnat järjestävät myös seikkailupedagogista toimintaa. (Karppinen & Latomaa 2015, 135.)

3.5. Suomalainen koulutusjärjestelmä ja koulutusten laajuutta kuvaavat mittarit

Olemme jakaneet koulutukset tässä opinnäytetyössä formaaliin ja non-formaaliin koulutukseen. Nämä termit ovat vakiintuneita, joilla erotetaan eri koulutusten laajuudet sekä muodollisuus. Myös informaalin oppimisen kautta tullut tietotaito kartuttaa seikkailukasvattajan ammatitaidon kokonaisuuden rakentumista.

Formaalilla koulutuksella tarkoitetaan yleisesti tutkintoon tähtäävää, koulujärjestelmän mukaista koulutusta. Formaali koulutus on lakisääteistä koulutusta, jota järjestetään peruskouluissa, lukiossa, ammatillisissa oppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa ja korkeakouluissa, sekä oppisopimuskoulutuksena kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa. (Tilastokeskus 2020a.)

SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

Kuvio 2 Suomen koulutusjärjestelmä. Kuvion lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Ammatillisen tutkinnon perusteista päättää Opetushallitus. Tutkinnon perusteet määrittelevät tutkinnon suorittajan osaamistavoitteet ja ammattitaitovaatimukset sekä osaamisen arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat. (oph.fi 2021.)

Amattikorkeakouluissa ja yliopistoissa tutkinnon laajuutta kuvataan opintopisteillä (op.) Yksi opintopiste vastaa 27 tuntia työtä. Amattikorkeakoulututkinto on laajuudeltaan 210, 240, tai 260 opintopistettä ja ylempi amattikorkeakoulututkinto 60-90 opintopistettä. (opintopolku.fi 2021). Opintopisteet otettiin käyttöön vuonna 2005, jolloin ne korvasivat aiemmin käytössä olleet opintoviikot (OV). Yksi opintoviikko vastasi 40 tunnin työtä (Aalto-yliopisto 2021.) Ammatillisen koulutuksen laajuus ilmoitetaan osaamispisteinä. Perustutkintojen laajuus on 180 osaamispistettä. Ammatittutkinnot ovat laajuudeltaan 120, 150, tai 180 osaamispistettä ja erikoisammattitutkinnot 160, 180 tai 210 osaamispistettä. (opintopolku.fi 2021.) Ammatillisissa oppilaitoksissa osaamispisteet (OSP) kuvaavat tutkinnon osan kattavuutta, vaikuttavuutta ja merkityksellisyttä suhteessa tutkinnon ammattitaitovaatimukseen ja osaamistavoitteisiin. (oph.fi 2021.)

Eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmä (engl. ECTS European Credit Transfer and Accumulation System) on eurooppalaisen korkeakoulutusalueen puitteissa käytettävä, opintojen ja kurssien läpinäkyvyyttä parantava standardi. (Euroopan komissio 2021). Tämä järjestelmä on käytössä esimerkiksi Humanistisen Ammattikorkeakoulun englanninkielisessä tutkinnossa Adventure and Outdoor Education, Community Educator, Bachelor of Humanities 210 ects.(Humak 2021d.)

Olemme ottaneet mukaan tämän opinnäytetyön tuloksissa myös kolmannen sektorin ja yksityisten yritysten tarjoamia koulutuksia, jotka eivät valmista tutkintoon vaan ne ovat non-formaalilla koulutusta. Non-formaalilla koulutuksella tarkoitetaan kurssimuotoiseen, muuhun kuin koulujärjestelmän mukaiseen tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistumista. Tällaisia ovat esimerkiksi työnantajan järjestämä tai kustantama henkilöstökoulutus, kansalais- ja työväenopistojen harrastus- ja kielikurssit, ammatilliset täydennyskoulutuskurssit, autokoulu, tanssikoulu jne. (Tilastokeskus 2021b.)

Informaali oppiminen mainitaan myös tämän opinnäytetyön tulosten analysoinnissa. Informaali oppiminen on arkielämässä tapahtuvaa oppimista, joka on oppijan itsensä määrittelemää. Informaalia oppimista tapahtuu usein vapaa-ajan harrastuksissa ja mielenkiinnon kohteissa sekä työelämässä. (peda.net 2021). Tämä oppimisen muoto liittyy seikkailukasvattajan osaamisen kertymiseen vahvasti, koska varsinaista seikkailukasvattajan tutkintonimikettä ei ole olemassa. Moni seikkailukasvattaja määrittelee oman osaamisensa osin informaalin osaamisen kautta.

4. KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI JA TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1. Kvantitatiivisesta tutkimuksesta kvalitatiiviseen tutkimukseen

Rajaus kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen menetelmän välillä on vaikeaa tehdä tämän opinnäytetyön osalla. Lähdimme tekemään opinnäytetyötämme käyttäen konstruktivistista lähestymistapaa. Aloitimme kvantitatiivisin menetelmin etsiessämme tietoa missä ja minkälaista seikkailukasvatuskoulutusta Suomessa on tällä hetkellä saatavissa. Varauduimme määrällisesti suureen tutkimustulokseen, olettaessamme että etsimäämme koulutusta on tarjolla runsaasti eri oppilaitosten ja organisaatioiden toimesta. Ajattelimme kehittämistyömme olevan juuri kvantitatiivista kartoittaessamme tämänhetkistä tilannetta, analysoimatta kuitenkaan tarkemmin tilanteen syitä. Kvantitatiivisen tutkimuksen tunnusmerkkeinä tässä opinnäytetyössä on tutkitun aineiston laajuus eli lähetettyjen sähköpostien määrä ja niiden avulla tutkittavien koulutuksia järjestävien tahojen määrä tutkimustyön alussa. Myös näiden tutkimustulosten perusteella voidaan tehdä numeerista tulosten analysointia sekä tilastointia.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa eli määrällisessä tutkimuksessa vastataan kysymyksiin mikä, missä, paljonko, tai kuinka usein. Tutkimusotos on numeerisesti suuri ja tulosta kuvataan numeerisen tiedon pohjalta. Kvantitatiivista tutkimusta voidaan pitää myös tilastollisena tutkimuksena. Tutkimus pohjautuu lukumääriin ja prosenttiosuuksiin ja niiden perusteella tehtyyn tutkimustulokseen. Tuloksia voidaan havainnollistaa erilaisin taulukoin sekä kuvioin. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla voidaan kartoittaa jonkin asian tämänhetkinen tilanne, mutta ei analysoimaan tarkemmin tilanteen syitä. (Heikkilä 2008, 17). Tämän määrällisen tutkimuksen tuloksien perusteella voimme vastata kysymykseen missä ja paljonko eli missä voi kouluttautua tai vastaavasti kuinka paljon koulutuksia ja niiden järjestäjiä on olemassa.

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa vastataan kysymyksiin miksi, miten, tai millainen. Tutkimusotos on suppeampi ja tulosta kuvataan pehmeän tiedon pohjalta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkimuskohdetta ja selittämään syitä kohteen käyttäytymiseen tai päätöksiin. Kvalitatiivisella tutkimuksella selvitetään kohderyhmän arvoja ja asenteita tai vastaavasti tarpeita ja odotuksia ja tutkimuksessa käytetään hyväksi psykologian ja

muiden käyttäytymistieteiden oppeja. Kvalitatiivinen tutkimus soveltuu käytettäväksi toiminnan kehittämisen, vaihtoehtojen etsimisen ja sosiaalisten ongelmien tutkimiseen liittyvissä tutkimuksissa. (Heikkilä 2008, 17).

Kehittämistyön edetessä päädyimme käyttämään myös kvalitatiivisia menetelmiä. Kvalitatiivisuus tässä opinnäytetyössä rakentuu saatujen tulosten valossa seikkailukasvattajan ammattitaidon määrittelemiseen sekä siihen valmistavan koulutuksen laatuvaatimusten kehittämiseen. Koska seikkailukasvattajan tutkintonimikettä ei ole, eikä koulutuksille ole määritelty yhteneväisiä laatuvaatimuksia, pohdimme tämän tutkimustyön tuloksena näitä.

Kysymykseen “miksi?” vastaamme avaamalla miksi seikkailukasvattajan ammattitaitovaatimukset tulisi määritellä. Pilkkomalla ammattitaitovaatimukset sekä hyvän seikkailukasvattajan elementit ja ominaisuudet vastaamme kysymykseen miten. Edellä mainittujen kysymysten perusteella voimme määritellä minkälainen on ammattitaitoinen seikkailukasvattaja ja minkälaisesta koulutuskokonaisuudesta nämä osaamisen elementit voi saada.

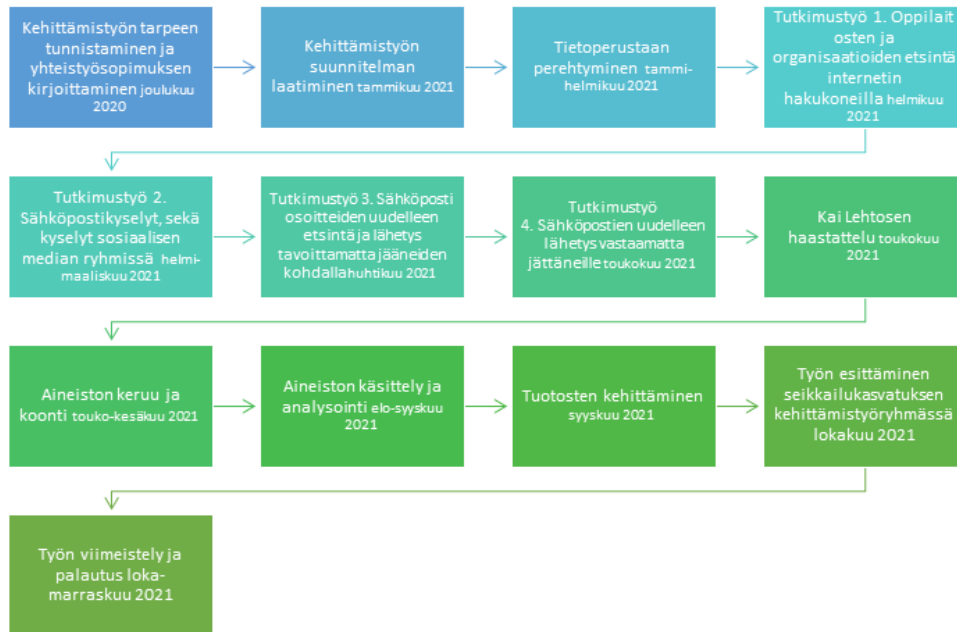
Tuloksia analysoidessamme pohdimme, miksi etenkin formaalin koulutuksen järjestäjiä on niin vähän. Miksi tilanne on kehittynyt tähän suuntaan ja miten tähän on päädytty? Tarvittava osaaminen on kuitenkin hankittavissa osittain myös non-formaaleista koulutuksista. Saamiemme vastausten ja löytämiemme tulosten perusteella lähdimme kehittämään sopivaa elementtipakettia. Seikkailukasvattajan monitoimityökalun avulla seikkailukasvattajaksi haluava voi alkaa kerätä vaadittavaa tietoa, taitoa ja osaamista itselleen. Seikkailukasvattajan monitoimityökaluun on mahdollista lisätä osia myös informaalin koulutuksen, eli vapaa-ajalla esimerkiksi harrastusten myötä hankitun osaamisen myötä.

4.2. Prosessin alku ja kulku

Opinnäytetyöprosessi alkoi meidän osaltamme onnekaasti, koska löysimme idean ja tilaajan jo ennen kuin olimme alkaneet aiheita miettiä. Tartuimme tilaukseen siitä huolimatta, että se tulisi oleva oma irrallinen kokonaisuutensa, eikä suoraan liity oman työme kehittämistyöhön, eikä työharjoitteluun. Vastasimme tilaukseen nimenomaan omasta mielenkiinnostamme aiheita kohtaan. Otimme yhteyttä tilaajaan ja kysyimme, oliko aihe vielä vapaana. Onneksemme kukaan muu ei ollut aiheita vielä varannut ja saimme tätä kautta tilaisuuden perehtyä seikkailukasvatukseen ja seikkailukasvatuskoulutukseen. Laadimme suunnitelman, jonka mukaan lähdimme tutkimuksellista kehittämistyötä tekemään. Kuten jo johdannossa mainitsimme, aihe

kiinnosti meitä molempia ja halusimme ottaa selvää seikkailukasvatuskoulutuksen tämän päivän tilanteesta.

Ensimmäisessä palaverissa opinnäytetyömme tilaajan, Heli Eischerin kanssa keskustelimme kehittämistyön tarpeesta, sekä tilaajan toiveesta mitä opinnäytetyön tuloksen avulla kehitetään. Tilaajan eli Suomen Nuorisokeskusyhdistyksen verkkosivuille on suunnitteilla osio, josta on helposti löydettävissä missä ja miten Suomessa voi opiskella seikkailukasvatusta.

Kuva 3 Prosessikaavio

1. Kehittämistyön tarpeen tunnistaminen ja yhteistyösopimuksen kirjoittaminen. Joulukuun 2020. Keskustelimme opinnäytetyön tilaajan edustajan kanssa työn tarpeesta sekä sen pohjalta tehtävästä tuotoksesta ja kirjoitimme yhteistyösopimuksen.
2. Kehittämistyön suunnitelman laatiminen. Tammikuun 2021. Suunnittelimme ja sovimme parityönä tehtävän opinnäytetyömme aikataulusta ja työnjaosta.
3. Tietoperustaan perehtyminen. Tammi-helmikuun 2021. Kartoitimme aiheesta kirjoitettua materiaalia ja aloimme perehtyä seikkailukasvatuksen historiaan ja aiheeseen liittyvään termistöön.
4. Tutkimustyö 1. Oppilaitosten ja organisaatioiden etsintä internetin hakukoneilla. Helmikuun 2021. Etsimme koulutustentarjoajien joukosta kaikki ne tahot, joilla on tarjolla seikkailukasvatuksen opintoja ja keräsimme yhteystiedot.
5. Tutkimustyö 2. Sähköpostikyselyt, sekä kyselyt sosiaalisen median ryhmissä. Helmimaaliskuun 2021. Lähetimme kaikkiin löytämiimme kohteisiin sähköpostikyselyn, jossa

- kysyimme, onko kyseisessä kohteessa tällä hetkellä tarjolla seikkailukasvatusta ja jos on niin minkälaista tai onko joskus ollut vastaavaa koulutustarjontaa.
6. Tutkimustyö 3. Sähköpostiosoitteiden uudelleen etsintä ja lähetys tavoittamatta jääneiden kohdalla. Huhtikuu 2021. Etsimme uudelleen niille kohteille yhteystietoja, joista oli tullut vastaus, että sähköpostiosoite ei ole voimassa, näitä oli yllättävän paljon. Osaan kohteista oli erittäin haasteellista löytää paikkansapitäviä sähköpostiosoitteita.
 7. Tutkimustyö 4. Sähköpostien uudelleen lähetys vastaamatta jättäneille. Toukokuu 2021. Lähetimme sähköpostiviestit uudelleen niille, jotka olivat viestin saaneet, mutta eivät olleet vastanneet.
 8. Kai Lehtosen haastattelu. Toukokuu 2021. Haastattelimme Humakin lehtori Kai Lehtosta Teams- tapaamisessa. Haastattelu kesti 45 minuuttia.
 9. Aineiston keruu ja koonti. Touko-kesäkuu 2021. Olimme merkinneet kaikki lähetetyt sekä vastatut sähköpostit taulukkomuotoon. Koostimme kaikista sähköpostivastauksista sekä verkkosivuilta löydetyistä tiedoista kaavion, josta näkyi vastaukset ja niiden sisällöt.
 10. Aineiston käsittely ja analysointi. Elo-syyskuu 2021. Pehdyimme tämän hetken koulutustarjontaan sekä tutkimme ja vertailimme opintosisältöjä.
 11. Tuotosten kehittäminen. Syyskuu-lokakuu 2021. Listasimme seikkailukasvatuskulutuksen järjestäjät ja loimme monitoimityökalun täydentämään työmme tuloksia.
 12. Työn esittäminen seikkailukasvatuksen kehittämistyöryhmälle. Lokakuu 2021. Esitesimme opinnäytetyömme tulokset seikkailukasvatusverkoston kehittämistyöryhmälle Teams-kokouksessa. Kokous kesti vähän yli kaksi tuntia, josta noin 45 minuuttia esitelymme keskusteluineen.
 13. Työn viimeistely ja palautus. Loka-marraskuu 2021. Viimeistelimme työmme ulkoasua, tarkistimme lähdeviittaukset, luetuimme työmme asiaan vihkiytymättömällä ystävällämme ja pyysimme palautetta tilaajalta.

Aloitimme opinnäytetyömme tietoperustan kokoamisella. Pehdyimme seikkailukasvatuksen historiaan, sen eri vaiheisiin ja vaikuttajiin tämän päivän Suomessa. Tutkimme suomalaisen seikkailukasvatuskoulutuksen syntyä ja koulutustoimintaa sen alkuajoista tähän päivään. Taus-tatutkimuksen jälkeen lähdimme tekemään varsinaista kehittämistyötämme, kartoittamaan minkälaista seikkailukasvatuskoulutusta on mahdollista opiskella tämän päivän Suomessa.

Tutkimuksen alkuvaiheessa pohdimme miten rajaamme etsimämme koulutukset. Otammeko mukaan kaiken mahdollisen seikkailukasvatukseen liittyvän, myös non-formaalit eli kurssi-muotoiset ja lyhyemmät koulutukset vai teemmekö selkeän rajan formaaliin eli tutkintoon joh-tavaan koulutukseen. Aluksi ajattelimme, että koulutuksia on niin paljon, että rajaus pitää sen vuoksi olla selkeä. Päätimme rajata koulutukset formaaliin koulutukseen siten, että opintojen laajuus olisi 20 opintopistettä. Tämä koulutus olisi sisällöltään riittävän laaja antamaan tarvit-tavat valmiudet soveltamaan käytännössä seikkailukasvatuksen menetelmiä. Koulutuksen jär-jestäviä tahoja kartoittaessamme halusimme kuitenkin ottaa tutkimukseen mukaan myös non-formaalit koulutukset lisäkoulutuksen tai vastaavan kannalta. Teimme näin huolimatta siitä, että olimme tässä vaiheessa jo tulleet siihen tulokseen, etteivät lyhyet ilta- tai viikonloppukurs-sit täytä yksinään vaatimuksia.

Lähetimme sähköpostit kaikkiin yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin, kansalaisopistoihin, kansanopistoihin ja useisiin ammattiopistoihin sekä muutamille yksityisille tahoille. Suurin osa koulutuksen järjestäjistä oli listattuna verkkosivuilla. Osa yksityisistä koulutuksen tarjoajista löytyi hakusanojen avulla verkosta. Yksityisten järjestäjien koulutusten laajuuksista ei löytynyt yhtenäistä linjaa ja sisältöjen perusteella esimerkiksi opintopisteiden tarjoaminen on kyseen-alaista. Myöskään osalta koulutuksen tarjoajista emme saaneet tarkennuksia koulutuksiin ja si-sältöihin.

Kun etsimme eri hakusanojen avulla koulutuksen tarjoajia netistä, vastaamme tuli useita tahoja, jotka järjestävät erilaisia seikkailullisia tapahtumia ja esimerkiksi työhyvinvointiin liittyviä koulutuksia tai vastaavia eri ryhmille suunnattuja koulutuksia. Varsinaista seikkailukasvatus-koulutusta, jossa opetetaan seikkailukasvatuksen ohjausta ei näissä ollut tarjolla.

Etsimme tietoa seikkailukasvatuskoulutuksen järjestäjistä myös sosiaalisen median avulla. Lii-tyimme Facebookin alueellisiin seikkailukasvatusverkostoihin (Varsinais-Suomen alueellinen seikkailukasvatusverkosto 2021; Pirkanmaan seikkailukasvatusverkosto 2021; Itä- Suomen seikkailukasvatusverkosto) ja muihin alan ryhmiin (Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusver-kosto 2021; Seikkailuterapia 2021) ja kyselimme asiasta ryhmissä. Kyselyt sosiaalisen median kautta eivät tuottaneet uutta tietoa.

Asettamamme laajuuden perusteella koulutuksia oli tarjolla vain muutamia. Aloimme pohtia pitääkö meidän laajentaa otosta vielä. Laajempien opintokokonaisuuksien mukaisia koulutuk-

sia löytyi vain kahdesta ammattikorkeakoulusta. Lopputuloksena prosessille löytyi kaksi ammattikorkeakoulun tutkintoa, jossa on vähintään 15 opintopisteen laajuinen opintokokonaisuus seikkailukasvatuksesta. Toinen ammattikorkeakoulu tarjoaa oman tutkinnon, joka on koottu seikkailullisten elementtien varaan ja toisessa ammattikorkeakoulussa nämä opintokokonaisuudet kuuluvat tutkintoon johtavaan koulutukseen, näistä kummastakin koulutuksesta valmistuu yhteisöpedagogiksi.

Päädyimme opinnäytetyössämme siihen tulokseen, että seikkailukasvatuskoulutus- nimellä olevaa koulutusta on Suomessa saatavilla tällä hetkellä vain vähän. Ammattitaitoisen ja laadukkaan pätevyyden omaavaksi seikkailukasvattajaksi on mahdollista kuitenkin kouluttautua keräämällä osaamista eri koulutuksista. Tarvittava osaaminen on hankittavissa myös non-formaaleista koulutuksista keräämällä, sekä lisäämällä osia myös informaalin koulutuksen, kuten esimerkiksi vapaa-ajalla, harrastusten kautta hankitun osaamisen myötä.

Tutkimustulosten osoittautuessa varsin vähäiseksi, kehitimme tämän opinnäytetyön tuloksena seikkailukasvattajan monitoimityökalun, jota hyödyntämällä on helpompaa alkaa rakentaa ammattipätevyyttä. Tässä ammattipätevyyden rakentumisessa on myös informaalilla koulutuksella oma asemansa. Tämän seikkailukasvattajan pätevyyden määritelmän perusteella kaikki kiinnostuneet voivat rakentaa koulutus suunnitelman, jonka suorittamisen jälkeen voivat kutsua itseään hyvällä omalla tunnolla seikkailukasvattajaksi. Näin tästä tutkimustyöstä olisi hyötyä mahdollisimman monelle tilaajan lisäksi.

Saimme opinnäytetyön tilaaja Heli Eischeriltä kutsun tulla esittelemään opinnäytetyömme tuloksen seikkailukasvatuksen kehittämistyöryhmälle. Kehittämistyöryhmässä otettiin työmme hyvin vastaan ja asiasta virisi hyvää keskustelua. Monitoimityökalu herätti kiinnostusta ja innostusta kehittelemään sen käyttötarkoitusta.

4.3. Kyselytutkimus

Kyselytutkimus on yksi eniten käytettyjä menetelmiä. Kyselytutkimuksessa voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto ja tämän etuna on myös tutkimuksen nopeus ja tehokkuus. Tyypillinen kyselytulos sisältää paljon numeroihin perustuvia tuloksia, joita voidaan analysoida erilaisin tilastoin ja kaavioin. Näihin tutkimustulosten käsittelyihin on kehitetty valmiit analysointitavat, ohjelmistot sekä raportointitavat. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 121.) Kyselytutkimus

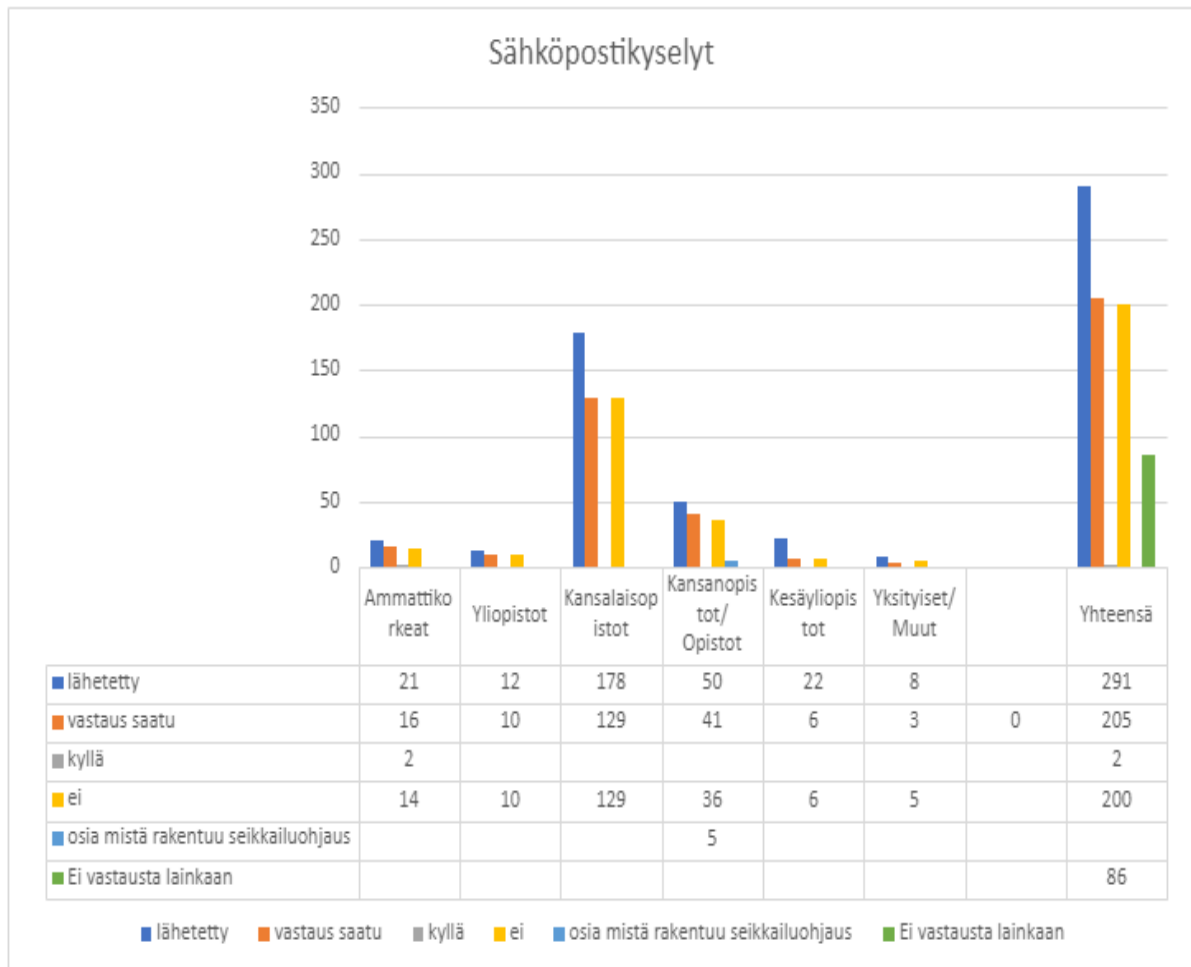
on yksi survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Survey termi on englantia ja sillä tarkoitetaan sellaista kyselyä, haastattelua tai havainnointia, missä aineisto kerätään standardoidusti ja kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai tietystä perusjoukosta näytteen. Standardoitu kysely on sellainen, missä kysymys esitetään kaikille vastaajille täsmälleen samalla tavalla. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009,193.)

Tässä opinnäytetyössä käytimme menetelmänä kyselytutkimusta, kun lähetimme sähköpostikyselyn kaikille yliopistoille, ammattikorkeakouluille, kansalaisopistoille, kansanopistoille sekä useille ammattiopistoille ja niille yksityisille toimijoille, joiden nettisivuilta löysimme seikkailukasvatukseen liittyvää koulutusta. Kysymyksen sisältö oli täysin samanlainen kaikille. Sähköpostissa kysyimme, onko kyseisessä oppilaitoksessa tai opistossa tarjolla seikkailukasvatuskoulutusta ja jos on, minkälaista tai onko joskus aikaisemmin ollut tarjolla seikkailukasvatukseen liittyvää koulutusta.

Kyselytutkimuksessa on myös mahdollisia heikkouksia, joita ovat yleisimmin se, ettei voida tietää varmasti, miten vakavasti vastaajat ovat kyselyyn suhtautuneet. Väärinymmärryksiä saattaa tulla, jos vastausvaihtoehdot eivät ole olleet täysin onnistuneita. Myöskään vastaajien tieto ja ymmärrys aiheesta ei ole välttämättä riittävä. Myös kato eli vastaamattomuus saattaa olla suuri joissain kyselyissä. (Hirsijärvi ym. 2009,195.) Tässä opinnäytetyössä heikkoukseksi ilmeni se, ettei osalla vastaajista ollut selvää käsitystä siitä mitä tarkoitetaan seikkailukasvatuksella ja seikkailukasvatuskoulutuksella. Osalta saimme myös kielteisen vastauksen, vaikka nettisivuilla oli maininta seikkailukasvatusta sisältävästä kurssista, joten tässä kohtaa vastauksen reliabiliteetti on hieman kyseenalainen. Myös katoa oli eli kaikilta emme saaneet vastausta, vaikka lähetimme kyselyn kahteen kertaan ja osa edelleen lähetetyistä viesteistä ei joko tavoittanut tiedon omaavaa henkilöä tai se jäi muuten vaille vastausta.

Suurissa tutkimuksissa käytetään yleensä ryväsotantaa. Ryväsotannassa ajatuksena on tehdä ensin suuri otos havaintoyksikköä laajemmasta kokonaisuudesta, ja sen jälkeen valitaan varsinaiseen otokseen tulevat mittauksen kohteena olevat havaintoyksiköt. (Ojasalo ym. 2014, 128.) Käytimme opinnäytetyössämme yhtenä menetelmänä ryväsotantaa lähettäessämme 291:n eri kohteeseen sähköpostikyselyt, joiden perusteella kartoitimme eri koulutuksien järjestäjät ja onko kyseisessä oppilaitoksessa tai opistossa tarjolla seikkailukasvatusta. Kysyimme myös, onko heillä ollut joskus tarjolla seikkailukasvatukseen liittyviä opintoja. Tämän kyselyn perusteella saatujen tutkimustulosten valossa saimme pienen määrän havaintoyksikköjä, joissa koulutusta järjestettiin.

Alla olevasta kaaviosta näkyy tilastoituna tiedot lähetetyistä sähköposteista sekä saaduista vastauksista. Rajasimme kyselyt alkuun oppilaitoksiin, joissa oli vain tutkintoon tai osatutkintoon johtavia koulutuksia, mutta laajensimme lopulta kyselyä myös kansalaisopistoihin sekä yksityisiin opetuksen tarjoajiin.

Kuvio 4 Sähköpostikyselyt

Lähetimme sähköpostikyselyn 291:n eri koulutusta tarjoavaan kohteeseen. Näistä ammattikorkeakouluja oli 21, yliopistoja 12, kansalaisopistoja 178, kansanopistoja sekä ammattiopistoja 50, kesäyliopistoja 22 sekä kahdeksan yksityistä kohdetta. Vastauksia saimme 205, eli n 70 % vastasi kyselyymme. Lähetimme kyselyn uudelleen kaikille niille, joilta emme saaneet vastausta. Osalle vastaanottajista etsimme uudet osoitteet saatuamme tiedon, etteivät viestimme olleet menneet peille. Muutamat myös ohjasivat viestin eteenpäin, mutta silti emme saaneet kaikilta vastausta. Täysin vaille vastausta jäi 86 kohdetta eli n 30%. Kyllä vastauksia tuli kah-

desta ammattikorkeakoulusta ja osana jotain koulutusta löytyi viidestä eri kohteesta seikkailukasvatusta. Vastausten perusteella siis vain noin kaksi prosenttia kaikista koulutuksien järjestäjistä tarjoaa seikkailukasvatuskoulutusta. Monella näistä oppilaitoksista ja opistoista löytyisi kiinnostusta, mutta ei rahoitusta ja monilla näistä olisi myös tarvittavat puitteet koulutuksen järjestämiseen.

4.4. Benchmarking

Yhtenä menetelmänä käytimme benchmarkingia, eli vertailuanalyysiä. Benchmarkingin avulla etsitään parhaiten toimivia käytänteitä muista organisaatioista ja otetaan niitä oman organisaation käyttöön luovasti soveltaen. Perusideana on oppia toisilta ja kyseenalaistaa omaa toimintaa. Benchmarkingin avulla on helpompi tunnistaa oman toiminnan heikkouksia ja suunnitella kehitysideoita. Benchmarking- menetelmää käytetään oivana apuna esimerkiksi toimintaprosessien, työtapojen, laadun ja tuottavuuden kehittämisessä. Benchmarkingia voidaan hyödyntää esimerkiksi hakemalla tietoa erilaisista artikkeleista, kirjoista tai internetistä. Myös vierailemalla vertailun kohteena olevassa organisaatiossa, voidaan käyttää benchmarkingia laatimalla etukäteen tarkka havainnointi- ja /tai kysymyslista (Ojasalo ym. 2014, 43.)

Etsimme koulutusten järjestäjiä verkosta eri sivustojen kautta. Käytimme etsimistyössämme eri hakukoneita ja useita eri hakusanoja. Aloitimme hakusanoilla seikkailukasvatus ja seikkailukasvatuskoulutus, joka antoi tulokseksi muutaman koulutusta järjestävän tahon. Jatkoimme etsintäämme seikkailukasvatukseen liittyvillä hakusanoilla kuten seikkailu- ja elämyspedagogiikka, sekä seikkailukasvatuksen koulutusohjelma. Tutustuimme koulutusten järjestäjiin ja niiden tarjoamien koulutusten opintosisältöihin. Benchmarkkasimme, eli vertailimme opetuksen järjestäjiä ja opetussuunnitelmia keskenään ja kirjasimme havaintojamme. Totesimme tässä kohtaa opinnäytetyöprosessiamme, että kuten etukäteen jo arvelimme, koulutuksen tarjoajia on hyvin erilaisia ja sisällöltään eri laajuisia.

Opinnäytetyösuunnitelmaa laatiessamme, kirjasimme kehittämistyön menetelmiksi myös vierailuja muutamaasiin kohteisiin voidaksemme toteuttaa benchmarkingia myös haastattelemalla ja havainnoimalla konkreettisesti paikan päällä. Vierailut jäivät kuitenkin harmiksemme toteuttamatta koronavirustaudista (COVID-19) johtuvien voimassa olevien rajoitusten vuoksi.

Käytimme benchmarkkaus- menetelmää myös tutuessamme muutamaa seikkailukasvatuksesta tehtyyn opinnäytetyöhön. Näistä merkitykselliseksi oman opinnäytetyömme kannalta osoittautui Suvi Wideniuksen kehittämistyö, jossa hän määrittelee laadukkaan seikkailukasvustoiminnan tunnuspiirteet sekä toimintaa ohjaavat arvot. (Widenius 2017). Kehittämistyö on tehty yhteistyönä seikkailukasvatusverkoston ohjausryhmän sekä seikkailukasvatusverkoston toimijoiden kanssa. Tässä opinnäytetyössä peilasimme löytämiemme koulutusten opintosisältöjä näihin määritelmiin, sekä Wideniuksen kehittämistyön tuotoksena syntyneisiin seikkailukasvatuksen laatukriteereihin. Suomen nuorisokeskusyhdistys julkaisi suomalaisen seikkailukasvatuksen tunnuspiirteet ja arvot kotisivuillaan kirkastamaan suomalaisen seikkailukasvatuksen yhteistä arvopohjaa ja kuvaamaan seikkailukasvatuksellista toimintaa moniammatillisen verkoston toteuttamana.

5. TUTKIMUSTULOKSET JA TUOTOKSET

5.1. Koulutustarjonnan yhteenveto

Sähköpostikyselyn vastaukset yllättivät meidät, koska alkoi näyttää vahvasti siltä, että koulutusta ei järjestä juuri mikään tahon. Olimme alkuun varautuneet siihen, että joudumme karsimaan koulutuksia ja olimme asettaneet määrätyn tasovaatimuksen koulutuksille. Nyt kävikin niin, että koulutuksia oli niin vähän, että meidän piti laajentaa hakua ja otimme mukaan myös alemman tason koulutukset. Muutamana tunnin mittaiset tai sisällöltään suppeat koulutukset sivuutimme. Lopputulos oli silti vaatimattomampi, kuin mitä olimme alun perin ajatelleet.

Emme saaneet myöntävää vastausta yhdestäkään yliopistosta.

Oulun Ammattikorkeakoulussa ja Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa on aikaisemmin tarjottu seikkailukasvatusta, mutta se on loppunut vuonna 2016.(Erkkilä 2021).

Humanistisen ammattikorkeakoulun Nurmijärven kampuksella järjestetään englanninkielinen seikkailukasvatukseen erikoistunut yhteisöpedagogin koulutus. Adventure and Outdoor Education, Community Educator, Bachelor of Humanities 210 ects.(Humak.fi 2021b) Koulutus koostuu yleisistä opinnoista 10 op, ammatillisista opinnoista 125 op, ammatillisesti syventävistä opinnoista 30 op, kehittämistoiminnan opinnoista 30 op, sekä vapaavalintaisista opinnoista 15 op. Ammatilliset opinnot pitävät sisällään kielten opinnot 15 op, johdatuksen yhteisökasvatukseen 10 op, seikkailukoulutuksen pedagogiset taidot 40 op, tekniset taidot seikkailukoulutuksessa 30 op sekä yhteiskuntatieteet 30 op. Ammatillisesti syventävät opinnot sisältävät verkoston ja kumppanuuksien kehittäminen 15 op ja seikkailuopetusohjelma 15 op. Kehittämistoiminnan opinnot muodostuvat soveltavan tutkimuksen ja kehittämisen opinnoista ja oppinnäytetyöstä. (Humak 2021c.)

Humanistisella ammattikorkeakoululla on haettavissa myös avoimen ammattikorkean puolella erittäin suositut seikkailukasvatuksen taso 1, 2 ja 3 osaamiskokonaisuudet. Tasot 1 ja 2 ovat molemmat laajuudeltaan 20 opintopistettä ja taso 3 laajuudeltaan 25 opintopistettä. Taso 1 osaamiskokonaisuudessa opinnot alkavat seikkailukasvatuksen perusteista, jonka jälkeen on mahdollisuus laajentaa osaamistaan tason 2 opinnoilla ja tämän jälkeen edelleen tason 3. opinnoilla. Tason 2 ja 3opinnot soveltuvat paitsi ensimmäisen tason suorittaneille, myös muille vastaavat tiedot omaaville opiskelijoille ja tason 3 opinnot samalla tavoin tasot 1 ja 2 suorittaneille.

Seikkailukasvatuksen avoimen ammattikorkeakoulun opintokokonaisuudet on tarkoitettu täydentämään kasvatuksen, nuorisotyön ja opetusalan työntekijöiden, sekä elämysmatkailun ja turismin parissa työskentelevien ammattitaitoa. Opinnoissa keskitytään seikkailukasvattajan laji-, ohjaaja-, ympäristö- ja turvallisuustaitoihin. Nämä maksulliset kurssit ovat myynnissä Humanistisen Ammattikorkeakoulun avoimen opetuksen kaupassa ja ne myydään loppuun minuu-teissa. Tästä meillä molemmilla on olemassa omakohtaista kokemusta. Olemme yrittäneet päästä mukaan tason 1. koulutukseen, mutta emme ole riittävän nopeita ja olemme jääneet varasijoille. Näiden lisäksi AMK:n verkkokaupassa on tarjolla muutamia lyhyempiä englannin-kielisiä kursseja kuten verkko-opintoina suoritettavat Community Educators as Adventure Education Experts 5 ECTS sekä Coaching-based approach 5 ECTS. (Humak 2021a.)

Xamk eli Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu järjestää osana yhteisöpedagogikoulutusta yhden opintojakson. Opintojakso on nimeltään Seikkailukasvatus ja kokemuksellinen oppimi-nen (5op). Kolmantena vuonna yhteisöpedagogiopiskelua on mahdollista ottaa syventäviä opin-toja Elämyspedagoginen ohjaus opintojaksolla, tämä on vapaasti valittava opintojakso (5op). Ensimmäisenä vuonna opintoihin kuuluu Ympäristö ja luontokasvatus opintojakso (5op). Näistä muodostuu 15 opintopisteen kokonaisuus, joka tukee seikkailukasvatuksen ideologiaa. (Kauppila 2021.)

Tampereen ammattikorkeakoulussa on tarjolla Johdatus seikkailukasvatuksen saloihin opinto-jakso. Tällä maksullisella opintojaksolla tutustutaan seikkailukasvatuksen tausta-ajatuksiin sekä opitaan hyödyntämään seikkailukasvatusta lapsen kasvun tukena. Koulutus on suunniteltu erityisesti varhaiskasvatuksessa työskenteleville ja se on laajuudeltaan 2 opintopistettä (Tam-pereen yliopisto 2021).

Nämä ammattikorkeakoulut ovat ainoat, joissa on tällä hetkellä varsinaista seikkailupedagogii-kan koulutusta.

Kesäyliopistoista vastaukset olivat myös kielteisiä, niistä mistä ylipäätänsä saimme vastauksen. Helsingin seudun kansanopiston nettisivuilta löysimme Seikkailukasvatuksen perusteet ja me-netelmät kurssin, joka koostuu etä- ja itseopiskelusta (n. 20 t) sekä kontaktiopetuksesta (n. 70 t). Kahdeksan päivän mittainen kontaktijakso jakautuu Ylläksellä järjestettävään opetukseen sekä Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa tehtävään neljän yön vaellukseen. Emme saaneet tarkentavaa vastausta, mutta kurssi peruuntui mahdollisesti vallitsevan koronatilanteen vuoksi. (Kesäyliopistopalvelut 2021.)

Kaikista kansalaisopistoista, joista saimme vastauksen, oli vastaus varsinaisen seikkailukasvatuskoulutuksen osalta kielteinen, mutta muutamia seikkailullisia elementtejä sisältäviä kursseja löytyi. Seikkailukasvatusta oli saattanut olla myös sisältyneenä johonkin muuhun opintokokonaisuuteen. Seikkailukasvatus koettiin kyllä monessa opistossa kiinnostavana, mutta koulutuksen järjestämisen esteenä on ollut joko vetäjän, tai osallistujien puute. Esimerkiksi Keuruun kansalaisopistolla on ollut kerran kymmenen vuotta sitten tarjolla avoimen AMK:n seikkailuohjaajakurssi, joka jäi toteutumatta, kun osallistujia ei ollut tarpeeksi. (Linna 2021.)

Kansanopistot ja opistot tarjoavat jonkin verran koulutusta ja jos laajentaisimme otantaa seikkailukasvattajan osaamisalan eri alalajeihin, niin luonto-ohjaukseen ja eräopastointiaan liittyviä koulutuksia on jo paljon enemmän tarjolla.

Keskipohtaan kansanopistolla on pitkät perinteet seikkailukasvatuksen pitämisessä sekä omina kursseinaan, että osana nuoriso- ja yhteisöohjaajakoulutusta. Aiemmin Oulun yliopistolla ja erityisesti Kajaanin opettajakoulutuslaitoksen alla pyöri 12 opintoviikon seikkailukasvatuskoulutus muun muassa Kälviällä. Näiden poistuttua Oulun koulutusohjelmasta räätälöitiin seikkailukasvatuskurssi, joka painottui teoriaopintoja enemmän käytännön taitoihin. Tällä hetkellä nuoriso- ja yhteisöohjaajakoulutuksessa käydään seikkailukasvatuksen teoriaa leiri- ja retkitoiminnan opinnoissa, sekä enemmän valinnaisissa opinnoissa luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen alla. (Virkkala 2021.)

Haapaveden opistolla on tarjolla luonto ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnon osa osana kasvatus- ja ohjausalan perustutkintoa. Tämä on valinnainen kokonaisuus (20 osaamispistettä), jota tarjotaan sekä nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisalalla että varhaiskasvatuksen ja perhe-toiminnan osaamisalalla. (Hemmilä 2021.)

Vierumäen Urheiluoopistolla kahden päivän mittaisessa Seikkailukasvatus nuorten ohjaustyössä-koulutuksessa käsitellään seikkailukasvatusta ohjaustyön muotona, toiminnallisena kokonaisvaltaiseen kasvuun tähtävänä toimintana. Tavoitteena on siis lisätä ohjaustyötä tekevien ammattilaisten ymmärrystä seikkailukasvatuksesta ohjaustyön työkaluna sekä luonnosta oppimisympäristönä. Pidempi luontoliikunnan ohjaaja -koulutus puolestaan keskittyy enemmän luonnossa tapahtuvan liikunnan ohjaamiseen: lajiosaamiseen, suunnitteluun, muuttuvien tilanteiden ennakkointiin ja turvallisuuden varmistamiseen. Tämä koulutus on 30 osaamispistettä. (Heinonen 2021.)

Nuoriso-opisto Paukkulassa, nuoriso- ja yhteisöohjaajan ja lastenohjaajan ammatillisessa perustutkinnossa käydään läpi seikkailukasvatuksen perusteet, mutta painotus on enemmän omien taitojen ja ohjaustaitojen kehittämisessä sekä toiminnan suunnittelussa. Luonto- ja elämystoiminnan valinnaiseen tutkinnon osaan sisältyy seikkailukasvatuksen elementtejä kuten seikkailukasvatuksen välineiden ja menetelmien käyttö, sekä seikkailukasvatuksen suunnittelu ja toteutus osana luonto- ja elämystoimintaa. (Närhi 2021.)

Ammattiopisto Liviassa on tarjolla valinnainen tutkinnon osa, Seikkailukasvatus, 15 osaamispistettä. (Kummunsalo 20219).

Pohjos-Karjalan koulutuskuntayhtymä Riveriassa on käynnistymässä Seikkailullisten ohjelmapalveluiden ohjaaminen-kurssi 15 osaamispistettä. Koulutus on ammatillista täydennyskoulutusta ja se on suunnattu ohjauksen ammattilaisille, tai Riverian kasvatus- ja ohjausalan, sekä matkailualan perustutkinnon opiskelijoille. Koulutus toteutetaan monimuotokoulutuksena, joka rakentuu kymmenestä kahden päivän mittaisesta toiminnallisesta lähijaksosta. Koulutukseen sisältöön kuuluvat mm. seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan soveltaminen ohjaustyössä, ryhmätoiminta ja ryhmädynamiikka, asiakaspalvelu ohjaustyössä, turvallisuus, erilaiset lajitaidot ja niiden ohjaaminen, sekä ohjelmapalveluiden tuotteistaminen ja kehittäminen. (Riveria.fi.2021.)

Kruunupyyn kansanopisto, Kvarnen tarjoaa kaksivuotista ammatillista koulutusta ruotsin kielellä. Ensimmäinen vuosi, eli perustaso, kulkee nimellä Nordiskt friluftsliv (NFL). ja toinen vuosi, eräopastaso on nimeltään Nordisk friluftsguide (NFG). Ensimmäisenä vuonna luodaan laaja perusta tekniseen ulkoiluun, sekä opetellaan ryhmässä toimimista ja johtajuustaitoja. Toisena vuonna jatketaan samoilla teemoilla ja erikoistutaan joko vuorikiipeilyyn tai melontaan. Kruunupyyn kansanopistossa on mahdollista suorittaa eräoppaan tutkinto. (Kvarnen 2021.)

Kota ry on ollut erittäin vahvasti mukana koko seikkailukasvatuksen ja seikkailukasvatuskoulutuksen historiassa ja sen kehittämisessä Suomessa, kuten historiaosuudesta tulee ilmi. Nykyään toiminta ja koulutukset ovat pienimuotoisia ja lähinnä tilauksesta järjestettäviä yksittäisiä päiviä ja teemaluentoja. Turun Humanistisen Ammattikorkeakoulun kanssa on ollut yksittäisiä yhden päivän kestäviä koulutuksia. (Heikkilä 2021.)

Partiotoiminnassa ei puhuta seikkailukasvatuksesta, mutta partion kasvatustoiminta koostuu hyvin samanlaisista elementeistä kuin seikkailukasvatus. Partiolla on monenlaisia koulutuksia,

mitkä sopivat myös seikkailukasvattajan osaamisalaan. Seikkailukasvatukseen liittyviä koulutuksia ovat esimerkiksi seuraavat; Akela/sampokoulutus, partiojohtajan peruskoulutus, luotsikoulutus, ohjelmajohtaja-koulutus, perhepartio-ohjaajan koulutus. Partiolla on myös taitokoulutuksia, joissa opitaan enemmän itseä varten esimerkiksi erätaitoja. On myös taitokoulutuksia, joissa koulutaudutaan tarjoamaan seikkailuja muille, kuten Eräopaskoulutus, kipparikoulutus ja rastipäällikkökoulutus. (Kalervo 2021.)

MLL Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiöllä järjestetään henkilökunnalle säätiön sisäistä, seikkailukasvatuksen kuntoutukselliseen käyttöön liittyvää koulutusta. Lisäksi järjestetään tilauksesta tilaajan tarpeiden mukaista koulutusta aiheeseen liittyen. Säätiön työtapana ja sitä myötä erityisosaaminen liittyy avainsanoihin systeeminen työote, relationaalisuus, mentalisaatioperustaisuus ja voimavarakeskeisyys. Nämä teemat ohjaavat seikkailun tavoitteellista käyttöä ja sitä myötä myös seikkailuun liittyvien koulutusten sisältöä. (Mattsson 2021.)

Outward Bound Finland ry on toiminut Suomessa pitkään edistäen seikkailukasvatuksen ja kokemuksellisen oppimisen käyttöä. Outward Bound Finland ry järjestää koulutuksia ja kursseja niin ammattilaisille, yrityksille, kuin retkeilijöillekin. Emme saaneet yhdistykseltä vastausta sähköpostikyselyihimme, mutta nettisivujen mukaan tarjolla on erilaisia elämyspedagogisia koulutuksia, sekä nuoriso- ja yrityskursseja. Tutkimushetkellä alkamassa olivat esimerkiksi elämyspedagogiikka varhaiskasvatuksessa 3 op ja elämyspedagogiikan perusteet 3 op, sekä nuorille Löydä oma lähteesi- projekti. (Outwardbound.fi 2021)

Yksityisellä puolella tarjontaa on enemmän. Tämä tarjonta on hyvin monipuolista ja sisällöltään hyvin vaihtelevaa. Koulutuksia on yhden illan kurssista pitkiin opintokokonaisuuksiin ja kaikkea siltä väliltä. Koulutusten järjestäjien joukossa on yhden miehen yrityksiä ja suurempia järjestöjä tai yhdistyksiä, jotka tarjoavat erilaisia koulutuksia. Opintopisteitä tarjotaan myös muutamien järjestäjien kurseista, mutta emme saaneet tietoa, että näillä olisi ollut jokin ammattikorkeakoulu mukana ja vain ammattikorkeakoulut voivat myöntää virallisia opintopisteitä. Kurssien järjestävät tahot ovat saattaneet arvioida itse kurssit vastaaviksi tai niiden sisällön täyttävän ammattikorkeakoulun opintopisteiden sisällön vaatimat tiedot ja taidot. Tuntimääräisesti tämä on tulkinnan varainen seikka. Valitettavasti emme saaneet näistä osalta vastausta sähköposteihimme, että olisimme saaneet tarkentavaa tietoa kurssien sisällöstä ja opintopisteiden vaatimustason perusteluista.

5.2. Seikkailukasvatuskoulutuksen tila nyt

Keskustelimme tämän päivän seikkailukasvatuksen tilasta Humanistisen Ammattikorkeakoulun seikkailukasvatusopetuksesta vastaavan lehtorin Kai Lehtosen kanssa, joka on pitkän linjan seikkailukasvattaja ja tuntee alan erittäin hyvin. Lehtonen on itse koulutukseltaan KM, erityisluokanopettaja, vaellus- kiipeily- ja melontaopas ja melontaoppaiden kouluttaja. Lehtosen kanssa käymämme keskustelu vahvisti niitä faktoja, joita olimme jo omissa tiedonhauissa ja tutkimuksissa löytäneet. Suomessa on vahvat juuret seikkailukasvatuksen hyödyntämisestä erilaisissa kasvatuksen, opetuksen sekä vapaa-ajan toiminnoissa. Seikkailukasvatuksen koulutuskenttä on ollut laaja, mutta pääosin muutamien vahvojen toimijoiden pyörittämä. Kun kerroimme mitä koulutuksia ja keiden kouluttajien vetämiä koulutuksia olemme löytäneet, Lehtonen tunsikin kaikki mainitsemamme henkilöt ja saimme häneltä myös muutaman nimen lisää, joilta voimme kysyä tällä hetkellä tarjolla olevasta toiminasta. Lehtonenkin totesi saman, että tällä hetkellä Suomessa ei ole laajaa, tutkintoon johtavaa seikkailukasvatuskoulutusta muualla kuin Humanistisessa Ammattikorkeakoulussa. Moni koulutus on jäänyt punakynän yliviivaamaksi siinä vaiheessa, kun koulutusalojen budjettia on jaettu. Tähän on vahvasti vaikuttanut se, että koulutuksiin saatava rahoitus on pienentynyt vuosi vuodelta. Laadukkaan koulutuksen järjestämiseen vaaditaan kuitenkin jonkinlainen budjetti. On oltava määrätty varusteet, paikka missä koulutukset järjestetään, ammattitaitoiset opettajat ja ohjaajat, vakuutukset ja muut Opetushallituksen hyväksymän koulutuksen järjestämiseen vaadittavat asiat. (Lehtonen 2021.)

Vuonna 2018 voimaan astuneen ammatillisen koulutuksen reformin myötä opinnot ovat siirtyneet aiempaa enemmän työpaikoille. Uudistuksen jälkeen koulutusresurssit, sekä laaja-alaiset tutkinnot ovat vähentyneet entisestään. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.) Koulutusresurssien väheneminen näkyi myös seikkailukasvatuskoulutuksen osalta etenkin laaja-alaisen koulutuksen vähenemisenä.

Lehtonen on jo vuonna 2013 maininnut haastattelussa, että seikkailukasvatuskoulutukselle olisi tarve ja tilaus, mutta yhtenäistä koulutusta ei ole. Laadukkaalle koulutukselle tulisi määritellä raamit sekä seikkailukasvattajan tutkinto vakiinnuttaa viralliseksi ja strukturoiduksi. (Karppinen & Latomaa 2015, 241.) Tilanne on siis edelleen vuonna 2021 sama, vaikka tarve muutokselle on ollut tiedossa jo vuosia. Lehtosen kanssa puhuimme myös hyvän seikkailukasvattajan ominaisuuksista, ja siitä mitkä elementit ovat päätteemoja ammattitaidon rakentamisessa. Pilkoimme näitä elementtejä osiin ja pohdimme mitkä alakohtaisista koulutuksista johtavat tämän osa-alueen tietojen sekä taitojen vaadittavaan osaamiseen.

Myös eri toimijoiden yhteistyö ja osaamisen keskittäminen ns. sateenvarjoajattelun avulla saman varjon alle auttaisi saamaan seikkailukasvatusosaamisesta kaiken mahdollisen hyödyn irti. Sateenvarjoajattelussa kaikki toimijat ovat koottuna saman sateenvarjon alle. Toimijoita ovat seikkailukasvatusta hyödyntävät terapeutit ja seikkailuterapia, yhteisöpedagogit, eräoppaat, seikkailukasvattajat, seikkailuohjaajat, lastentarhaopettajat, lastenhoitajat, opettajat, erityisopettajat, ohjaajat, mielenterveys ja päihdetyöntekijät, lastensuojelun työntekijät, liikunnanohjaajat ja hyvinvointivalmentajat, luonto-ohjaajat ja oppaat sekä seikkailu- ja elämyspedagogisia elementtejä hyödyntävät tapahtumajärjestäjät. (Lehtonen 2021.) Kai Lehtosen käyttämä sateenvarjoajattelun termi on hyvin kuvaava ja ajatus siitä, että kaikki toimijat saataisiin saman varjon alle toimimaan ja täydentämään toinen toisensa osaamista, on tavoittelun arvoinen tulevaisuuden kehittämisteko.

5.3. Seikkailukasvatuskoulutuksen eri tasot

Seikkailuohjaaja voi olla koulutustaustaltaan kasvatuksen ja opetusalan ammattilainen, joka on hankkinut soveltuvan lisäkoulutuksen seikkailukasvatuksesta. Seikkailuohjaajan koulutukset ovat kuitenkin useimmiten kaikille avoimia, eikä vaatimuksia pohjakoulutukselle ole. Näin ollen voi seikkailuohjaajaksi itseään kutsua myös vain lyhyen kurssin käynyt henkilö. Seikkailuohjaajakoulutuksia on ollut tarjolla mm. lisäkoulutuksena ammatillisissa oppilaitoksissa. Seikkailuohjaajaksi kouluttavat myös alan yksityiset yritykset, sekä palveluntuottajat, jotka kouluttavat itse yritykselleen työntekijöitä.

Seikkailukasvattaja ei ole vahvistettu tutkintonimike, eikä näin ollen Suomessa ole mahdollista valmistua suoraan valmiiksi seikkailukasvattajaksi mistään oppilaitoksesta. Seikkailukasvatusta on kuitenkin mahdollista opiskella Suomessa, mutta vaadittava ammattitaito on koottava hajallaan olevista eri opintokokonaisuuksista. Seikkailukasvattajaksi aikovan on siis ensin pohdittava mitkä ovat seikkailukasvattajan ammattitaitovaatimukset ja hyvän seikkailukasvatuksen elementit. Seikkailukasvatuksen sisältämiä elementtejä voivat hyödyntää eri alojen ammattilaiset, mutta seikkailukasvattajaksi itseään kutsuvan tulee hallita tarvittavat tiedot ja taidot. Tässä opinnäytetyössä seikkailukasvattajalla tarkoitetaan sopivan pohjakoulutuksen suorittanutta henkilöä, jolla on sen lisäksi riittävä määrä erikseen määriteltyjä seikkailukasvattajan tietoja ja taitoja.

Seikkailuterapeutilla tarkoitamme koulutettua terapeuttia, joka on erikoistunut seikkailuterapiaan. Seikkailuterapiaa menetelmänään voi käyttää esimerkiksi toimintaterapeutti.

Kuvio 5 Seikkailukasvatuskoulutuksen tasot

Olemme tässä opinnäytetyössä määritelleet seikkailukasvattajan ammattitaidon kriteerit pohjaten tietoperustamme Priest & Gassin 12 kohdan ydiosaamisalueisiin, sekä Seikkailukasvatusverkoston Suvi Wideniuksen johdolla määrittelemiini hyvän suomalaisen seikkailukasvatuksen arvoihin ja tunnuspiirteisiin.

5.4. Seikkailukasvattajan ammattitaidon muodostuminen

Seikkailukasvatuksessa ja seikkailukasvatuskoulutuksessa käytetään usein perusteoksena Priest & Gassin kirjaa *Effective Leadership in Adventure Programming*. Tässä kirjassa Priest on tehnyt johtopäätelmän, että ammattitaitoinen seikkailuohjaaja hallitsee seuraavat 12 ydiosaamisaluetta. (Priest & Gass 2005, 3.) Kirjassa puhutaan ohjaajasta, mutta tässä opinnäytetyössä puhumme seikkailukasvattajasta. Seikkailukasvattajalla tarkoitamme sitä, että näiden 12 ydiosaamisalan hallinnan lisäksi tulee olla soveltuva pohjakoulutus ennen kuin hallitsee seikkailukasvattajan pätevyys.

Priestin 12 kohdan ydiosaamistaidot hallitsevan ohjaajan osaaminen on erittäin kattava. Nämä taidot ovat myös tässä opinnäytetyössä määritellyn ammattitaitoisen seikkailukasvattajan peruspilareita. Näitä kahtatoista ydiosaamiskohtaa voidaan pitää tärkeinä elementteinä lähdettäessä sopivaa koulutuspalettia suunnittelemaan. Ydiosaamistaitojen hahmottaminen on apuna pohdittaessa mistä koostuu hyvän seikkailuohjaajan ammattitaito tai miltä osa-alueita koulutusta vaaditaan lisää, jotta sopivan pohjakoulutuksen omaava ohjaaja etenee seikkailukasvattajaksi.

5.5. Seikkailukasvattajan koulutuksen rakentaminen monitoimityökalun avulla

Seikkailukasvatuskoulutuksen tämän hetken tarjonta on vähäistä tai vähintään rajallista, eivätkä kaikki halukkaat pääse mukaan tarjolla oleviin koulutuksiin. Suunnittelemamme seikkailukasvattajan monitoimityökalun avulla alasta kiinnostuneet voivat hahmottaa tarvittavaa koulutuskokonaisuutta ja suunnitella omaa elementtipakettiaan. Seikkailukasvattajan monitoimityökalun tarkoitus on myös herättää ajatuksia ja keskustelua seikkailukasvatuksen ammattilaisten keskuudessa ja tuoda jälleen esiin asia seikkailukasvatusta antavien ammattipätevyyden yhtenäistämisen tärkeydestä. Seikkailukasvattajan monitoimityökalun tarkoitus ei ole suunnitella uutta koulutuskokonaisuutta tai valmiita opintosisältöjä, vaan hahmotella ja luoda pohjaa hyvän seikkailukasvattajan ammattitaitovaatimuksille. Se on suunniteltu ensisijaisesti seikkailukasvatusta opiskelemaan haluavan näkökulmaa ajatellen.

Ymmärtääkseen seikkailukasvatuksen pohjaa ja käyttääkseen seikkailukasvatusta ammatillisesti, vaaditaan seikkailukasvattajaksi aikovalta riittävän laajat ammatilliset opinnot. Lisäksi tarvitaan kasvatukseen liittyviä opintoja. Seikkailukasvattajalle sopivia pohjakoulutuksia ovat yhteisöpedagogin, sosionomin, opettajan, psykologin, toimintaterapeutin tai kasvatustieteilijän opinnot. (Keskinen 2015, 45.)

Pohjakoulutuksen tarpeen määrittelee käytännössä se, mihin seikkailukasvattaja haluaa työllistyä. Seikkailukasvattajia työllistävillä tahoilla on erilaisia muodollisia vaatimuksia pohjakoulutukselle. Suurimpia työllistäjiä Suomessa ovat kunnat, seurakunnat, sekä lastensuojeluorganisaatiot. Kaupallisessa organisaatiossa pohjakoulutuksella ei ole niin suurta merkitystä, mutta esimerkiksi yksityisillä lastensuojelulaitoksilla on korkeammat koulutusvaatimukset. Laatuvaatimuksissa saatetaan rajata alemman koulutustason tutkinnot pois, eikä taitavaa seikkailukasvattajaa voida palkata ilman muodollista pätevyyttä. Ammattikorkeakoulu- tai yliopistotason pohjakoulutus antaa siis laajemmat työllistymismahdollisuudet. Soveltavan pohjakoulutuksen voi hankkia liikunta-, sosiaali- ja terveydenhoitoalalta, tai kasvatusalan puolelta. Omaa harrastuspohjaa tulee olla jostakin seikkailulajista, jonka jälkeen on mahdollista käydä tämän lajin tai lajien ohjaaja- ja kouluttajakoulutuksia ja lajikokeita tai esimerkiksi eräoppaan ammattitutkinto. Opiskellakseen seikkailukasvatusta pitää perehtyä teoriaan, sekä pohtia miten se sovelletaan käytännön toiminnaksi. (Keskinen 2015, 44-45.)

Tekniset taidot liittyvät lajeihin, joita seikkailukasvattaja käyttää työssään. Osa seikkailuksi miellettyistä lajeista on hyvin mediaseksikkäitä, mutta mediaseksikkyys ei tuo lajia käyttökelpoiseksi vaan päinvastoin tällainen laji voi olla turhan kallis ja vaikea ottaa mukaan perustointiaan. (Keskinen 2015, 46.)

Seikkailukasvattajan ei tarvitse hallita kaikkia aktiviteetteja itse, mutta oman lajin taidot tulee olla hyvin hallussa. Oman lajin ohjauksessa ohjaaja, joka on korkeammalla osaamistasolla ohjattaviin nähden, selviää työstään paremmin. (Priest & Gass 2005, 3.) Lajikohtainen kouluttaja ja/tai ohjaajakoulutus on hyvä olla olemassa ja näiltä kursseilta saa hyvät valmiudet kyseisen lajin ammattimaiseen harjoittamiseen. On olemassa paljon lajeja, joihin ei ole olemassa varsinaista koulutusta, mutta ne soveltuvat silti käytettäviksi seikkailukasvatuksessa. Näiden lajien kohdalla ohjaajan oma harrastuneisuus ja lajin tunteminen on erittäin tärkeää.

Turvallisuustaidot ovat taitoja, jotka tulee hallita seikkailutoiminnan ohjaamisessa turvallisella ja varovaisella tavalla. Näihin taitoihin kuuluvat navigointi, sääolosuhteiden tulkinta, kehon lämpötilan seuranta, onnettomuustilanteissa reagointi, etsintä, pelastus ja vesiturvallisuustaidot sekä ensiaputaidot. (Priest & Gass 2005, 3.) Turvallisuustaidoissa tulee ajatella ohjaajan sekä asiakkaan näkökulmista. Asioita voi mennä vikaan, jos ohjaaja esimerkiksi suhtautuu huolettomalla asenteella turvallisuuteen tai olettaa asioita, myös uupumus tai stressi ja puutteelliset lajitaidot tai ympäristön huomioiminen voivat aiheuttaa vaaratilanteita tai jopa onnettomuuden. Asiakkaan osalta virheitä voi tapahtua esimerkiksi ohjeiden seuraamisessa ja ymmärtämisessä. Liian huolettomalla asenteella suhtautuminen riskeihin tai toimintaan, sekä omien voimien yliarviointi ja stressitilanne voivat myös johtaa vaaratilanteisiin. (Keskinen 2015, 52.)

Ympäristön hallintataidot ovat tärkeitä ympäristön suojelun ja ympäristönkulutuksen minimoinnin kannalta. (Priest & Gass 2005, 3.) Ympäristöohjelmia voi olla monenlaisia, yksi yleisimmistä on kansainvälisen Leave No Trace – liikkeen (LNT) sloganin mukainen ideologia. “Leave nothing but foodprints; take nothing but photographs, kill nothing but time” eli “Älä jätä muuta kuin jalanjälkiä, älä ota muuta kuin valokuvia, älä tapa muuta kuin aikaa” (Keskinen 2015, 53). Tämä ohjenuora on hyvä ja selkeä pitää mielessä ja tämän pohjalle rakentaa seikkailukasvatusohjelman ympäristön hallintataidot. Seikkailukasvatuksessa yhtenä osa-alueena on ympäristön kunnioittaminen ja luonnon tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen ja niiden vaaliminen.

Organisointitaitoihin kuuluu käytännön asioiden suunnittelu, valmistelu ja järjestäminen, kuten esimerkiksi riskien minimointi, luvat, ohjeistukset, aikataulut, kuljetukset, reitin valinta ja ruokahuolto, sekä tapahtuman jälkeinen arviointi. (Priest & Gass 2005, 3). Seikkailuohjaajan ei ole tarkoitus tehdä kaikkea toimintaa yksin, joten ryhmän jäsenten osallistaminen on osa seikkailukasvatusta ja seikkailua. Seikkailuohjaaja voi jakaa ryhmän jäsenille eri tasoisia tehtäviä joko ryhmätehtävinä tai yksilötehtävinä. (Keskinen 2015,57.) Tehtävien tulee olla hyvin ohjeistettuja ja ryhmän osaamistaso huomioitu niiden suunnittelussa. Myös yleisesti ryhmän odotusten tiedostaminen ja näistä keskusteleminen on tärkeää, etteivät odotukset ole epärealistisia ja näin tule ongelmia eteen väärinymmärrysten tai puutteellisen ohjeistuksen vuoksi.

Koulutus- ja opetustaidot hallitseva ohjaaja osaa valita sopivat menetelmät ja opetusvälineet ryhmän ja olosuhteiden mukaan. Oppiminen on sarja etenemisiä ja uusia taitoja voi opettaa vaihdellen erilaisia tapoja opettaa asia. Esimerkiksi hiihtoa opettaessaan on mahdollista opettaa teknisten lajitaitojen lisäksi turvallisuus- ja ympäristötaitoja. (Priest & Gass 2005, 3-4). On aivan eri asia osata jokin taito, kuin osata myös opettaa kyseinen taito. Varmuus ja erilaiset opettamisen taidot kehittyvät tekemällä. Ammattitaitoisella seikkailukasvattajalla on pohjakoulutuksen tuomana jo pedagogisia taitoja, joiden pohjalta opetustaitoja voi kehittää.

Ryhmänohjaustaidoissa ohjaajalla on riittävät ihmissuhdetaidot ja ryhmän ohjaukseen liittyvät taidot. Ryhmänohjauksessa voi tulla eteen tilanteita, jossa pitää pystyä ratkaisemaan ryhmän jäsenten välisiä konflikteja, vahvistamana ryhmän yhteistyötä, kommunikoidaan vakuuttavasti sekä luomaan optimaalinen oppimisympäristö. (Priest & Gass 2005, 4.) Hyvä ryhmänohjaaja näkee ja tunnistaa tilanteita ryhmän sisällä ja yksilön toiminnan vaikutuksen koko ryhmään. Taito nähdä ryhmän vahvuudet sekä heikkoudet, antaa hyvät edellytykset rakentaa tehokas ryhmänohjaus eikä ohjauksen onnistuminen ole tuurin varassa. (Keskinen 2015, 60.)

Johtamistaidot ovat ensisijaisen tärkeitä esimerkiksi onnettomuustilanteissa, jossa tarvitaan selkeää johtamista ja ohjeiden antamista. Muuten ryhmässä ratkaisut tehdään demokraattisesti ja tehtäviä delegoidaan ryhmälle tasaisesti. Hyviin johtamistaitoihin kuuluu myös olosuhteiden mukaisesti johtamistyylisiin mukautuminen. (Priest & Gass 2005, 5.) Johtamistyyliä on monia, mutta usein niitä kuvaillaan siten, että piirretään jana, jonka toisessa päässä on hällä väliä- tyylinen johtajuus, janan keskellä demokraattinen tapa johtaa ryhmää ja janan toisessa äärilaidassa on diktaattorityyli. Diktaattori johtaa ryhmää päättämällä kaikesta yksin ja haluamalla puuttua kaikkeen. Demokraattinen johtaja jakaa tasaisesti tehtäviä koko ryhmälle ja keskustelee asioista. Hällä väliä tyylinen johtaja jakaa mahdollisimman paljon tehtäviä muille, eikä juurikaan

puutu mihinkään. Jokaiselle näistä tyyleistä on paikkansa ja ne toimivat hyvin, kunhan seikkailuohjaaja tai seikkailukasvattaja on itse tilanteen tasalla ja muistaa sen seikan, että tehtäviä voi delegoida, mutta vastuu pysyy. (Keskinen 2015,60.)

Kokemukseen perustuva päätöksenteko on seikkailuohjaajalle arvokas taito, mitä enemmän seikkailuohjaajalla on kokemusta, sen paremmin hän pystyy tekemään päätöksiä, jotka perustavat laaja-alaiseen kokemukseen eikä pelkästään teorian pohjaan. Puutteellinen kokemus saattaa johtaa huonoon päätöksentekoon (Priest & Gass, 5.) Yksi huono päätös voi johtaa useiden huonojen päätösten ketjuun, ja sitä myötä hyvien päätösten vaihtoehdot vähenevät koko ajan. Huonoihin päätöksiin päätyminen on usein kiinni huonosta asenteesta. Ylimielisyys, ylioptimistisuus ja liika itsevarmuus edesauttavat huonoihin päätöksiin päätymistä. (Keskinen 2015, 63.) Kokemukseen perustuvaan päätöksentekoon liittyy vahvasti oman itsensä ja omien vahvuuksien tunteminen ja riskien ennakointi.

Ongelmanratkaisutaitoja on kahdenlaisia, taidot voivat olla luonteeltaan analyyttisiä tai luovia. Paras mahdollinen taito tulee, kun näitä kumpaakin hyödynnetään. Seikkailuohjaaja tarvitsee analyyttisiä taitoja ongelmien ja erilaisten ratkaisujen tunnistamisessa sekä näiden käytäntöön tuomisessa. Luovia taitoja tarvitaan esimerkiksi aivomyrskytyylisessä ajattelussa. (Priest & Gass 5.) Ongelmaa voidaan lähteä pohtimaan analyyttisesti määrittelemällä mikä on ongelman ydin ja miten ongelmaa voidaan kuvata. Mikä on ongelmalle toivottu ratkaisu tai lopputulema, tämän jälkeen voidaan pohtia erilaisia ratkaisuja. Kun ratkaisua on kokeiltu, voidaan arvioida, onko ongelmalle löydetty ratkaisu vai pitääkö prosessi aloittaa uudelleen. (Keskinen 2015, 64.) Erilaisia keinoja ja menetelmiä ongelmanratkaisuun on useita ja jokainen ammattitaitoinen seikkailuohjaaja hallitsee näistä sen, mikä sopii omalle ajattelu- ja toimintatavalle parhaiten, myös erilaisiin tilanteisiin on hyvä olla erilaisia tapoja kohdata ja ratkaista ongelmat tai haasteet.

Kyky tehdä päätöksiä on hyvin tärkeä ja oleellinen taito. Tällä tarkoitetaan taitoa, jolla seikkailuohjaaja pystyy valikoimaan käytössä olevista vaihtoehdoista parhaan juuri kyseiseen tilanteeseen (Priest & Gass, 5). Hyvän ja taitavan johtajan tunnistaa usein siitä, että hän uskaltaa tehdä päätöksen. Tähän päätöksentekotilanteeseen päästään keräämällä tarvittava määrä oikeanlaista tietoa. Tieto analysoidaan ja sen perusteella mietitään erilaisia vaihtoehtoja, tämä prosessi voi mennä vikaan jo heti alkumetreillä, jos saatu tieto on väärää ja sen perusteella muodostetut vaihtoedot ovat siis alkujaan jo väriä. Tässä tilanteessa tehty päätös voi olla hyvä päätös, mutta ei paras tähän tilanteeseen, koska alkujaan faktat ovat olleet väriä. Päätöksenteossa erilaisista

vaihtoehtoista karsitaan parhaat mahdolliset ja analysoidaan mitä tapahtuu, jos mikäkin vaihtoehto valitaan ja sen mukaan tehdään toimenpiteet. Joskus valittavista vaihtoehtoista mikään ei tunnuta hyvältä, mutta on valittava se paras mahdollinen ja tämän päätöksen teon tekee hyvä johtaja. (Keskinen 2015, 65.)

Tehokas kommunikointi on vuorovaikutusta, joka tapahtuu kahden tai useamman ihmisen välillä. Tehokkaan kommunikoinnin tulee kyetä käsittelemään ja tulkitsemaan monenlaista informaatiota. Ohjaajan tulee pystyä selventämään, muotoilemaan uudelleen ja sanoittamaan sekä vastaanottamaan palautetta ryhmässä tapahtuvassa kommunikoinnissa. (Priest & Gass, 5.) Vuorovaikutustilanteissa on olemassa riski väärintymmärryksiin ja sitä myötä suuriinkin ongelmiin. Tämän vuoksi ryhmätilanteissa kommunikoinnin on oltavaa selkeää ja mahdollisuus tarkentaville kysymyksille tulee olla. Tehokas kommunikoinnin ottaa myös palautteen epäonnistuneesta kommunikoinnista vastaan ja pyrkii sen mukaan kehittämään omaa tapaansa kommunikoida. Erityisryhmille suunnatuissa tulee ottaa huomioon kunkin osallistujan erityistarpeet.

Ammattietiikka ohjaa kaikkea toimintaa ja ohjaajan moraalien sekä arvojen tulee kohdata seikkailutoiminnan sisällön kanssa. (Priest & Gass, 5-6.) Eettisesti kestävä toiminta ja siihen pohjaavat ohjeet lähtevät seikkailukasvattajan tai seikkailuohjaajan pohjakoulutuksesta sekä mahdollisen työnantajan ohjeistuksista. Monet yritykset markkinoivat itseään erilaisten arvojen mukaisesti ja tässä kohtaa ohjaajalla on mahdollista valita sellainen työnantaja, jonka arvojen takana on helppo seistä. (Keskinen 2015, 66.)

Ammattietiikka kehittyy samaan aikaan ammatillisen identiteetin kanssa ja kokemuksen tuoma varmuus auttaa pysymään niiden arvojen sekä omien hyväksi koettujen toimintatapojen takana, vaikka joku yrittäisi saada esimerkiksi kustannuksissa säästämisen takia oikaisemaan joissain turvallisuusseikoissa tai toimimaan muuten epäeettisesti.

Eettiset ohjeet voidaan jaotella seitsemään eri kohtaan, joista koostuu seikkailukasvattajan ammattieettinen ohjenuora. Priest & Gass:n kirjassa nämä seitsemän eri kohtaa ovat kompetenssi, rehellisyys, vastuullisuus, kunnioitus, huolehtiminen, vastuun tunnistus sekä objektiivisuus. (Priest & Gass 2005, 296.) Seikkailukasvattajan tulee olla ammatillisesti pätevä ja pysyä ajan harjalla osallistuen alan koulutuksiin ja päivittäen omaa osaamistaan, tietotaitoaan sekä käytännön harjoittelua. Hänen tulee tiedostaa omat rajansa ja tarjota palveluitaan oman osaamisensa, koulutuksensa, kokemuksensa sekä käytännön taitojen tuomien raamien sisällä. Seikkailukasvattaja toimii rehellisesti, oikeudenmukaisesti ja kunnioittavasti sekä asiakkaita että muita alan

toimijoita kohtaan. Hän toimii ja tekee päätöksensä kaikissa tilanteissa vastuullisesti ottaen huomioon erilaisten ihmisten erilaiset tarpeet. Seikkailukasvattaja toimii aina kunnioittaen asiakkaidensa oikeuksia sekä ihmisarvoa ja ohjaa toimintaa huolehtien asiakkaiden hyvinvoinnista. Seikkailukasvattaja tunnistaa oman vastuunsa ja velvollisuutensa sekä on objektiivinen asiakkaita kohtaan kohtelemalla kaikkia tasapuolisesti. (Priest & Gass 2005, 296.)

Keskinen on kirjassaan Seikkailijasta seikkailukasvattajaksi maininnut näiden taitojen lisäksi yrittämiseen liittyvät taidot. Osa ohjaajista työllistyy sellaisiin organisaatioihin, joissa heidän vastuullaan on vain itse tapahtumaan liittyvät seikat, mutta osa vastaa itse myös tapahtumien markkinoinnista, budjetin laatimisesta sekä muista juoksevista asioista mitkä tapahtumien järjestämiseen liittyy. (Keskinen 2015, 67.) Yrittäjäyys onkin yksi varteenotettava vaihtoehto seikkailuohjaajan työllistymisessä.

Seikkailukasvattajalla tulee olla myös erittäin hyvät vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Sosiaaliset taidot on määritelty taidoiksi, jotka ovat sosiaalisesti hyväksytyjä käyttäytymismalleja, jotka luovat edellytykset rakentamaan vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa. Sosiaalisesti taitava henkilö suoriutuu tietyistä vuorovaikutustilanteista onnistuneesti. (Kauppila 2000, 125.) Edellä mainituissa 12 ydinosaamisen kohdalla moni taito sivuaa myös sosiaalisia taitoja. On tärkeää, että seikkailukasvattaja hallitsee hyvin vuorovaikutustilanteet ja osaa reflektoida tilanteita, jos jokin on mennyt vikaan.

Sosiaaliset taidot ovat myös niitä taitoja, joita opetellaan seikkailukasvatuksen keinoin. Ammattitaitoisella seikkailukasvattajalla on pohjakoulutuksen ansioista jo määrätty tiedot sekä taidot ja niiden kautta pedagoginen ote omassa toiminnassaan. Seikkailukasvattaja ymmärtää mitkä taidot kuuluvat perustaitoihin ja miten mahdolliset sairaudet tai ongelmat saattavat vaikuttaa näihin taitoihin. Tämä seikka on varsinkin erityisryhmien kanssa toimiessa erittäin tärkeää tiedostaa. Seikkailukasvattajan tulee myös osata itse käyttää vuorovaikutustilanteissa niihin sopivaa tapaa kommunikoida.

Tämä sosiaalisten tilanteiden lukutaito kehittyy kokemuksen myötä. Sosiaaliin taitoihin kuuluu myös kyky tulkita non-verbaalia viestintää. Tämä eleisiin, mikroilmeisiin ja äänenpainoihin perustuvan tulkintatavan avulla seikkailukasvattaja kykenee huomioimaan esimerkiksi pelon tai epävarmuuden, vaikka asiakas toisin väittäisikin, Tämän perusteella ammattitaitoinen seikkailukasvattaja osaa puuttua tilanteeseen ja ottaa nämä huomioon toiminnassa.

Olemme jakaneet edellä mainitut elementit monitoimityökalussa neljään eri lohkoon: pohjakoulutus, sosiaaliset taidot, käytännön taidot sekä metataidot. Olemme pohtineet minkälaisista koulutuksista kyseisiä taitoja voisi hankkia ja listanneet muutamia esimerkkejä.

Soveltuvia pohjakoulutuksia ovat esimerkiksi yhteisöpedagogin, sosionomin, opettajan, psykologin, toimintaterapeutin tai kasvatustieteen opinnot. Näissä opinnoissa on jo osia muistakin elementeistä, vaikka ne ovatkin erikseen mainittuja.

Sosiaalisiin taitoihin kuuluvat vuorovaikutustaidot, tehokas kommunikointitaito, ryhmänohjaustaidot ja kokemus ryhmien ohjauksesta, johtaminen sekä ammattietiikka. Pohjakoulutuksen myötä näihin taitoihin on jo olemassa vähintään teoriapohjaa. Lisäoppia on mahdollista hankkia esimerkiksi työkokemuksen ja ammatillisten lisäkoulutusten myötä johtamisesta, yleisesti ohjaamisesta ja erityisryhmien ohjaamisesta. Vuorovaikutustaitoihin ja esimerkiksi nonverbaaliseen viestintään liittyviä lyhyempiä lisäkoulutuksia on monenlaisia.

Käytännön taitoja ovat tekniset taidot, organisointitaidot, ympäristönhallintaan ja turvallisuuden liittyvät taidot. Esimerkiksi Luonto ja ympäristöohjaajan koulutus sisältää paljon näitä elementtejä. Näitä taitoja kartuttavat lisäksi lajikohtaiset kouluttaja- ja /tai ohjaajakoulutukset, eräopaskoulutukset ja ensiapukoulutukset (EA1 ja EA2) sekä eräensiapukoulutukset kuten esimerkiksi kansainväliset Wilderness Advanced First Aid (WAFSA) ja Wilderness First Responder (WFR). Nämä taidot ovat myös niitä, joita informaalin oppimisen kautta voidaan todentaa, kuten partiotoiminnassa käytyjen koulutusten ja oman harrastuneisuuden parissa kerätyn kokemuksen kautta.

Metataidot sisältävät koulutus- ja opetukselliset taidot, kokemukseen perustuvan päätöksentekotaidon, yrittäjyyden, päätöksentekotaidon sekä ongelmanratkaisun. Pohjakoulutuksen kautta pedagogisia opintoja tulee jo jonkin verran ja kokemuksen tuoman osaamisen lisäksi lisäkoulutusta yrittäjyydestä on hyvä olla, kuten vaikka yrittäjän ammattitutkinto.

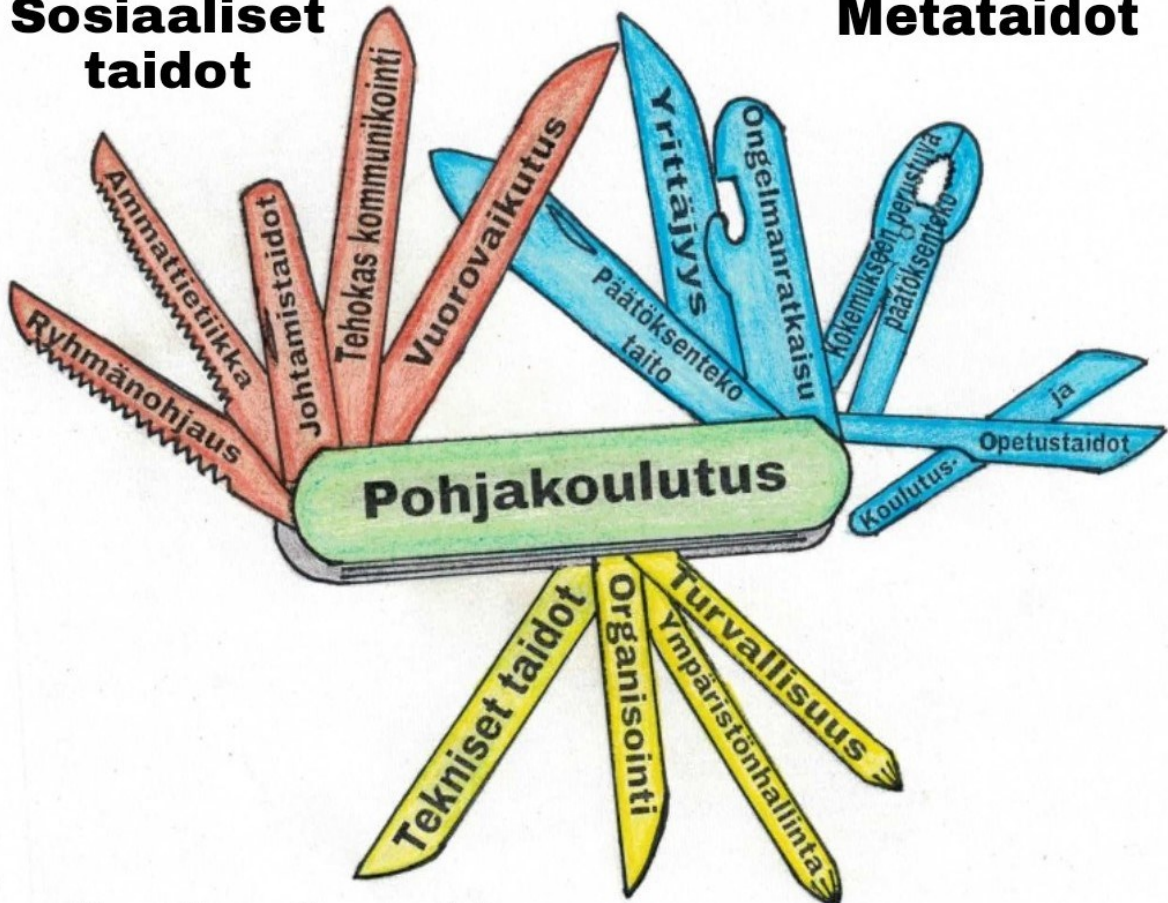
Osa monitoimityökalun elementeistä on hankittavissa eri koulutuksista, mutta käytännön kokemus on merkittävässä asemassa mm. sosiaalisten taitojen sekä metataitojen kohdalla. Käytännön kokemus takaa näiden tärkeiden taitojen hallitsemisen eikä niinkään näiden asioiden opiskelutodistus. Todentaminen onkin sitten hankalampaa, mutta mahdollista esimerkiksi työtodistuksen avulla, mikäli kokemusta kyseisistä taidoista on karttunut työelämän saralla. Koska seikkailukasvattajan tutkintonimikettä ei Suomessa ole, ei ole myöskään virallista tahoa, joka voisi

myöntää todistuksen ja virallistaa hankitun osaamisen. Seikkailukasvattajan monitoimityökalu voisikin toimia myös eräänlaisena CV:nä, jonka perusteella omaa osaamistaan voi todentaa.

Monitoimityökalu

Sosiaaliset taidot

Metataidot

Käytännön taidot

Kuva 6 Seikkailukasvattajan monitoimityökalu

Kuten “seikkailukasvattajan monitoimityökalusta” voi päätellä, on hyvän ja ammattitaitoisen seikkailukasvattajan osaaminen palasina maailmalla. Tämä palapeli koostuu useista eri kouluksista ja siihen voi lisätä lukemattoman määrän koulutuksia ja valmennuksia.

6. ARVIOINTI

6.1. Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Yleisesti tutkimukset kuten, tämäkin opinnäytetyö pyritään tekemään siten, ettei virheitä synny ja tulos on luotettava sekä pätevä. Reliabiliteetti eli luotettavuus käsitteenä tarkoittaa mittarien ja tutkimusasetelmien toimivuutta. Keskeinen seikka reliabiliteettia mitattaessa on toistettavuus eli tutkimuksessa olevan tuloksen tulee olla yhdensuuntainen eli vastaukset korreloivat keskenään. Käytännössä siis toinen tutkija voi tehdä samanlaisen tutkimusasetelman ja saada vastaavia tuloksia tutkimuksesta. Toistettavuudessa esiintyy ongelmia usein sosiaalisissa ryhmäprosesseissa, koska täysin vastaavan ryhmän uudelleen kokoaminen ei ole itsestään selvyys. (Toikko & Rantanen 2009, 122.)

Tämän opinnäytetyön tulokset saattavat muuttua opintosisältöjen uudistuessa, mutta tulos on tämänhetkisten tietojen mukainen. Sähköpostikyselyt ovat lähetetty keväällä 2021 ja vastaukset ovat sen hetkisen tiedon mukaisia. Keväällä 2021 maailmanlaajuinen Covid19 pandemia on saattanut vaikuttaa koulutusten suunnitteluun ja järjestämiseen. Epävarmuus siitä, onko mahdollista toteuttaa koulutuksia, joita ei voi järjestää etäopetuksena verkossa, on ollut vahvasti läsnä. Kevään 2021 koulutuksista ainakin yksi oli ilmoitettu peruutetuksi, tästä emme valitettavasti saaneet lisätietoja.

Validiteetti käsitteenä tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa mitataan sitä, mitä on tarkoitus mitata. Validiteettia voidaan kutsua myös pätevyudeksi. Käsite liittyy tutkittavan ilmiön ja käytettävien mittareiden väliseen suhteeseen. Validiteetista voidaan erotella vielä ulkoinen ja sisäinen puoli. Ulkoisessa validiteetissa tarkastellaan johtopäätösten ja ulkoisten ilmiöiden välistä suhdetta. Olennaista on tehtyjen tulkintojen vastaaminen aineistoa. Sisäisessä validiteetissa tarkastellaan käytettyjen käsitteiden ja tehtyjen valintojen johdonmukaisuutta. Jos tutkija pohtii erilaisten teoreettisten näkökulmien kautta, on olennaista, ettei tutkimus perustu ristiriitaisiin lähtöoletuksiin. (Toikko & Rantanen 2009, 122.)

Tämän opinnäytetyön tarve ja tutkimuksen toteutustapa olivat selkeitä. Vaikka emme saaneet vastauksia kaikilta, joille kysymyksemme esitimme, oli vastausprosentti hyvä. Löysimme suurimmaksi osaksi vaille vastausta jääneiden oppilaitosten, organisaatioiden ja yritysten kohdalla vastaukset verkkosivuilta. Työmme tulokset perustuvat siis osittain pelkästään verkkosivujen

ajantasaisuuteen, mutta kyseessä on niin pieni osa, että katsomme tutkimustyömme olevan validi. Käyttämämme kirjallisuus on sisällöltään yhteneväistä ja niissä toistuvat samat asiat, henkilöt ja tapahtumat, joten ne eivät ole herättäneet meissä ristiriitaista pohdintaa.

6.2. Prosessin arviointi

Opinnäytetyömme tietoperustan kokoamisvaiheessa totesimme suomalaista seikkailukasvatuksen ammattikirjallisuutta olevan vähänlaisesti. Etenkin uutta, tutkimukseen perustuvaa aineistoa on huonosti saatavilla. Seikkailukasvatus ei ole tähän päivään mennessä saanut jalansijaa yliopistomaailmassa ja seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa käsitteleviä väitöskirjoja on tehty vain muutama. Uusin näistä on Maarit Marttilan 2016 valmistunut väitöskirja *Elämys- ja seikkailupedagoginen luontoliikunta opetussuunnitelman toteutuksessa: etnografinen tutkimus*. (Tätä ennen Seppo Kappinen 2005 ja Matti Telemäki 1998.) Niin Maarit Marttila kuin Karppinen & Latomaakin toteavat kanssamme saman tutkimuksen vähäisyyden suurimmasta syystä: rahoitus. Rahoituksen saaminen on vaikeaa, koska seikkailukasvatuksella ei ole yliopistollista kotipesää, eikä näin ollen laajaa tutkijaverkostoa pääse syntymään. Seikkailukasvatusta käsitteleviä opinnäytetöitä on tehty muutamia, mutta ei seikkailukasvattajan näkökulmasta.

Suurimman osan oppilaitoksista ja muista formaalin koulutuksen järjestäjistä kuten yliopistot, ammattikorkeakoulut ja eri tason opistot löysimme alakohtaisille sivuille tehdyistä listoista. Yksityisten järjestäjien osalta lähdimme nettihakujen perusteella löytyneiden tietojen avulla perehtymään koulutukseen ja lähetimme kyselyn lisätietoja varten. Suureksi haasteeksi osoittautui löytää paikkansapitäviä koulutusten tarjoajien yhteystietoja. Monilla, varsinkin kansalaisopistoilla tai yksityisillä yrityksillä oli nettisivuillaan vanhentunutta tietoa, joten emme saaneet lähettämiämme kyselyjä perille. Osa koulutusten tarjoajista ei vastannut lainkaan sähköposteihimme. Lähetimme uuden viestin kaikille, joilta emme olleet saaneet vastausta, mutta toinenkaan viesti ei tuottanut toivomaamme tulosta. Muutamista kohteista sähköposti välitettiin eteenpäin ja saimme muuten hyvää tietoa tutkimukseemme, vaikka kyseisessä paikassa ei koulutusta järjestettykään. Osa näistä välitetyistä viesteistä jäi myös vaille vastausta. Useissa vastauksissa tuotiin ilmi kyllä kiinnostusta seikkailukasvatuskoulutuksen järjestämiseen ja muutamissa kerrottiin tällaista koulutusta olleen, mutta sen loppuneen jo vuosia sitten. Myös ajatus siitä mitä seikkailukasvatus on ja mitä se voi sisältää oli ehkä osalla hieman hukassa. Tämä seikka vahvistikin ajatusta siitä, että tämän koulutusalan selventäminen ja yhteen koonti on tarpeellinen.

Toiveenamme oli, että olisimme päässeet käymään muutamassa oppilaitoksessa tai organisaatiossa ja haastattelemaan koulutuksen järjestäjiä paikan päälle. Ollisimme osallistuneet myös seikkailukasvatuspäiville paitsi omasta kiinnostuksestamme seikkailukasvatusta kohtaan, myös opinnäytetyötämme ajatellen. Seikkailukasvatuspäivillä olisimme haastatelleet ja keskustelleet tulevista suunnitelmista seikkailukasvatuskoulutuksen osalta paikalla tapaamiemme tahojen edustajien kanssa. Molemmat vierailut jäivät toteutumatta vallitsevan pandemian takia.

Opinnäytetyömme prosessi kokonaisuudessaan kesti pitkään, mutta pysyi kuitenkin lähestulkoon suunnitelmamme mukaan aikataulussa. Suunnittelimme aikataulun väljäksi, koska tiedostimme että opinnäytetyöhömmä käytettävä viikoittainen aika on rajallinen tehdessämme sitä oman työmmä ja opintojemme ohessa. Tiedostimme myös, että sähköpostikyselyn vastauksien saamiseen ja analysointiin tulee varata reilusti aikaa. Prosessi piteni vielä entisestään, kun päädyimme määrittelemään seikkailukasvattajan ammattitaitovaatimuksia ja teimme niiden pohjalta monitoimityökalun. Tähän lisäksi olemme kuitenkin erittäin tyytyväisiä, vaikka se toikin paljon lisätyötä ja vei aikaa. Työn lopulliseen muotoon muokkaaminen ja viimeisten faktojen kirjoittaminen oli lopulta yllättävän aikaa vievää ja haastavaa. Lopullinen sivumäärä ei ollut tavoittelemamme suuruinen, mutta emme myöskään halunneet laventaa kirjoittamaamme väkisin. Pyrimme kirjoittamaan vain oleellisen jättäen pois sellaisen mikä ei oleellisesti liity työhömmä.

Valintaamme tehdä opinnäytetyö parityönä olemme tyytyväisiä. Parityön tekeminen on ollut meille toimiva ja hyvä tapa tehdä ensimmäistä opinnäytetyötämme. Olemme saaneet toisiltamme tukea ja kannustusta. On ollut hyvä pohtia eteen tulleita haasteita ja eri vaiheiden toteutusta yhdessä. Toki haasteitakin on ollut esimerkiksi aikataulujen yhteensovittamisessa ja työtehtävien jakamisessa. Se että olemme ennestään ystäviä ja tuttuja toisillemme on sekä hyvä että huono asia. On ollut helppoa työskennellä tutun ihmisen kanssa, jonka ajatusmaailma ja kiinnostuksen kohteet samankaltaiset. Työn tekeminen on ollut mahdollista myös ihan kasvotusten, koska asumme kohtalaisen lähellä toisiamme. Vieraan ja mahdollisesti etäällä asuvan opiskelutoverin kanssa yhteinen suunnittelu ja tekeminen olisi melko varmasti enemmän verkon ja puhelinyhteyden varassa. Yhteinen opinnäytetyö täysin vieraan ihmisen kanssa tuntuu ainakin ajatuksen tasolla meistä hankalammalta. On toki mahdollista, että yhteistyö sujuisi yhtä mutkattomasti ja olisi jossain suhteessa jopa opettavaisempaakin. Olemme oppineet paljon tätä työtä tehdessämme paitsi seikkailukasvatuksesta, seikkailukasvatuskoulutuksen tarjoajista ja

opetussisällöistä, myös kirjoittamisprosessista ja teknisten haasteiden ratkaisemisesta. Opin-
näytetyö on vienyt paljon aikaa ja vapaa-aikanamme viettämämme yhteinen aika on pyörinyt
pitkästi sen ympärillä ja rajan teko työn ja vapaa-ajan välillä on ollut hankalaa.

6.3. Työn tuloksen arviointi

Opinnäytetyön lopputulokseksi emme saaneet koottua pitkää listaa erilaisista seikkailukasva-
tuksen koulutuksista ja niiden järjestäjistä, koska tällaisia koulutuksia ei vaan yksinkertaisesti
ole. Tulosten perusteella muodostimme vahvan käsityksen siitä, että koulutuksille olisi tarvetta
ja tilausta. Myös tutkintonimikkeen saaminen viralliseksi ja tämän myötä koulutusten ja niiden
sisältöjen yhdenmukaistaminen ja laadun varmistaminen olisi ajankohtaista ja tarpeellista.

Opinnäytetyömme alkuperäisen suunnitelman mukaan kartoitimme tämän hetken seikkailukas-
vatuskoulutuksen tarjonnan Suomessa. Sähköpostikyselymme vastausprosentti oli riittävä ja
tulos sen perusteella onnistunut. Opinnäytetyömme lopputulos on arvokas ja lyhykäisyydes-
sään vastaa juuri siihen kysymykseen mihin lähdimme etsimään vastausta, Teoriapohjaan pe-
rehtyämme kasvoi kiinnostus aiheeseen vielä enemmän ja lähdimme pohtimaan minkälai-
sista koulutuksista tarvittava osaaminen olisi hankittavissa. Koulutuksia etsiessämme ja vertail-
lessamme niitä keskenään laadukkaan seikkailukasvatuskoulutuksen sisällöt olivat tulleet tu-
tuiksi. Olimme peilanneet koulutussisältöjä seikkailukasvatusverkoston Suvi Wideniuksen joh-
dolla määrittelemiin laadukkaan seikkailukasvatustoiminnan tunnuspiirteisiin sekä toimintaa
ohjaaviin arvoihin ja muodostaneet käsityksen laadukkaasta seikkailukasvatuskoulutuksesta.
Lähdimme pohtimaan mitä edellytyksiä ja taitoja seikkailukasvattajaksi haluavalta edellyte-
tään.

Avasimme seikkailukasvattajan ammattitaitovaatimukset ja purimme ne osiin pohjaten alan
kirjallisuuteen. Halusimme selkeyttää mistä taidoista seikkailukasvattajan osaaminen koostuu
ja visualisoida sen jotenkin. Pohdimme erilaisia vaihtoehtoja rinkaista retkikeittimeen päätyen
lopulta linkkuveitseen, eli monitoimityökaluun. Monitoimityökalu sopii mielestämme tähän
loistavasti ja sellainen tulisi jokaisen pätevän seikkailukasvattajan taskusta löytyä. Keskiosa
kuvastaa pohjakoulutusta, johon on liitettävissä useita erilaisia lisäosia. Keskiosasta avautuvat
lisäosat jaoin ja ryhmittelimme kolmeen osaan ja selkeytimme vielä värillä ne eri vä-
rein. Käytännössä monitoimityökalun muodostaminen ajatuksesta konkreettiseksi tuotokseksi
oli yllättävän haastava projekti, joka sisälsi monen monta vaihetta ja vei paljon aikaa. Halu-

simme kuitenkin viedä ideamme loppuun, koska koimme sen tärkeäksi. Ajattelimme monitoimityökalun olevan hyödyllinen paitsi seikkailukasvatuksesta kiinnostuneille, opiskelijoille ja mahdollisesti myös muille alan ammattilaisille.

Seikkailukasvattajan monitoimityökalu täydentää opinnäytetyömme tulosta ja se on alkuperäisen suunnitelman lisäksi tämän kehittämistyön tilaajan SNK ry:n ja seikkailukasvatusverkoston käyttävissä.

Saimme kutsun esitellä vielä hieman keskeneräisen työmme seikkailukasvatusverkoston verkotapaamisessa. Työmme tulokset koettiin tärkeinä ja etenkin monitoimityökalu herätti kiinnostusta ja innostusta paikalla olijoiden keskuudessa. Työn tulosta tarkasteltiin monelta eri kantilta ja keskustelun tuloksena päädyttiin pohtimaan, miten tämän työn pohjalta on mahdollista lähteä kehittämään seikkailukasvatuskoulutusta. Myös seikkailukasvattajan tutkinnon saaminen viralliseksi tutkinnokseen, on seikka, joka tulisi saada eteenpäin.

Olemme tyytyväisiä saamastamme palautteesta sekä opinnäytetyömme herättämästä kiinnostuksesta. Oli hienoa kuulla tilaajalta ja seikkailukasvatusverkostolta, että työmme koetaan merkitykselliseksi ja innostavaksi. Jäämme mielenkiinnolla seuraamaan minkälaista suomalaisen seikkailukasvatuskoulutuksen jatkokehitystyötä opinnäytetyömme pohjalta saadaan aikaan.

6.4. Työn tilaajan arviointi

Opinnäytetyömme tilaajalta Heli Eischeriltä saamamme palautteen mukaan opinnäytetyö vastaa paremmin kuin hyvin SNK ry:n ja koko seikkailukeskusverkoston tarpeeseen viestiä seikkailukasvatuksen koulutusmahdollisuuksista. Eischer oli tyytyväinen työhömmä ja kertoi sen olevan huolella tehty, selkeä ja että siihen voidaan luotettavasti viitata koulutusmahdollisuuksien tietolähteenä. Monitoimityökalu on Eischerin mielestä ansiokkaasti ja luovasti kehitetty havainnollistamaan hyvän seikkailukasvattajan moninaisia taitoja ja linkkuveitsi loistava metafora, joka on tunnettu ja jokaisen seikkailukasvattajan työkalu myös kansainvälisesti. Linkkuveitsen avulla seikkailukasvatuksesta kiinnostuneet voivat arvioida omia taitojaan ja tarvitsemiaan lisätaitoja. Eischer kertoi, että opinnäytetyön tuloksia tullaan hyödyntämään www.seikkailukasvatus.fi sivustolla sekä sosiaalisen median kanavissa, joissa esitellään monitoimityökalua. Työmme avulla tilaajan on mahdollista myös erilaisissa alan tapahtumissa kuten Kirkon kasvatuksen päivillä, Educassa ja Nuori-tapahtumissa kertoa ajantasaisesti seikkailu-

kasvatuksen koulutusmahdollisuuksista sekä tarvittavien kompetenssien kokoamisesta. Opinnäytetyön avulla voi myös havainnollistaa, miten vähän seikkailukasvatuksen koulutusta on tarjolla sekä perustella seikkailukasvatuksen koulutuksen lisäämistarvetta. Opinnäytetyö toimii nykyisten seikkailukasvatuksen koulutusta tarjoavien tahojen tukena, jos heidän pitää perustella koulutuksen merkitystä omassa koulutusorganisaatiossaan. Eischerin mukaan opinnäytetyömme erityinen ansio on, että se toimii seikkailukasvatuksen kehittämistyöryhmälle motivaattorina ja selkänäjänä alkaa vahvemmin puhua seikkailukasvatuksen koulutuksen tarjonnan vahvistamisen puolesta.

7. POHDINTA

Tällä hetkellä seikkailukasvatuskoulutuksen kysyntä ja tarjonta ovat täysin eri tasolla. Kysyntää on paljon, koulutukset täyttyvät heti ja jonoon jää useita halukkaita. Lehtosen kanssa keskustuamme käsityksemme tämän päivän valitettavaan tilanteeseen johtaneesta syystä vahvistui. Suurin syy vähäiseen koulutustarjontaan on sama kuin tutkimuksenkin kohdalla, eli rahoituksen puutteessa. Rahoituksen osuus on pienentynyt vuosi vuodelta ja laadukkaan koulutuksen järjestäminen vaatii kuitenkin määrätyn tasoisen ympäristön ja tarpeiston sekä ammattitaitoiset kouluttajat. Kun kuitenkin kysyntää on, voisi ajatella myös rahoitukselle olevan perusteita. Aikaisempina vuosina koulutusta on ollut tarjolla paljon enemmän ja monen tasoisena. Seikkailukasvatuksellisesta osaamisesta on hyötyä monella eri tasolla ja eri ammattialoilla. Olisi hyvä, jos tarjolla olisi erilaisia osaamiskokonaisuuksia myös eri aloille.

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa on tarjolla englanninkielinen seikkailupainotteinen koulutus, josta valmistuu yhteisöpedagogiksi. Tämä koulutus on kattava, mutta vain harvalla on kuitenkaan realistiset mahdollisuudet hakeutua tai tulla valituksi tähän koulutukseen. Tämä koulutus on tosin arvostettu myös ulkomaita myöden, mikä on hienoa. Englanninkielinen opetus karsii kuitenkin monia hakijoita, ja mietimmekin, miksi tätä koulutusta ei ole myös suomenkielisenä, tulijoita varmasti olisi. Seikkailukasvatuskoulutuksen tulisi olla mahdollista myös muille yhteisöpedagogiopiskelijoille. Seikkailukasvatus voisi olla tarjolla vaikka vapaasti valittavissa opinnoissa, kuten se oli aiemmin ja niin kuin me uskoimme sen olevan, kun kouluun haimme. Seikkailukasvatuksen lisäkoulutusta voisi olla enemmän tarjolla esimerkiksi jo yhteisöpedagogeiksi valmistuneille, innokkaita opiskelijoita varmasti olisi.

Seikkailukasvattajan tutkintonimikkeen vahvistaminen omaksi tutkinnokseen olisi tärkeää ja tarkoituksen mukaista alan toiminnan yhtenäistämiseksi. Nyt jokainen vähänkin jotain asiasta tietävä tai näin ajatteleva voi nimetä itsensä seikkailuohjaajaksi tai seikkailukasvattajaksi. Kentällä on monen eri tasoista ohjaajaa ja toiminnan harjoittajaa, mutta ammattitaitovaatimuksia ei valvota, koska yhtenäistä rekisteriä ei ole. Seikkailullisen toiminnan järjestäminen on mahdollista pelkän harrastuneisuuden kautta kerätyllä kokemuksella, mutta mikäli tämän lisäksi seikkailukasvatustoimintaa harjoittavalla toimijalla on myös soveltuva pohjakoulutus määrätyn tasoisen peruskoulutuksen, on hänellä lisäksi pedagogista osaamista. Kun omaa määrätyn, esimerkiksi tässä opinnäytetyössä määritellyn osaamiskokonaisuuden, olisi koulutuksen tilaajilla

tai koulutukseen osallistujilla varmuus järjestäjän pätevyydestä ja osaamisen laajuudesta. Virallinen tutkintonimike tukisi myös rahoitusta ja tämän mahdollistaisi sen, että opetuksen järjestäjä tulisi todennäköisesti lisää ja näin ollen myös koulutettuja seikkailukasvattajia.

Seikkailukasvatuskoulutusta tarjoaa moni yksityinen yritys ja yrittäjä. Seikkailukasvattajaksi opiskelevan on mahdollista kartuttaa osaamistaan ja kerätä lisäelementtejä esimerkiksi taitolajien osalta myös näiden koulutusten ja kurssien avulla. Myös seikkailuohjaajan koulutusta on ollut tarjolla, yksityisten yrittäjien toimesta. Lyhyemmät koulutukset ovat usein tarkoitettu lisäopinnoiksi esimerkiksi kasvatus- ja opetusalan ammattilaisille ja ovat hyvä lisä seikkailukasvattajalle, mutta koska koulutusten sisällöt ovat yrittäjien itse määrittelemiä, voivat ne vaihdella huomattavasti. Seikkailukasvatuksessa käytettävien lajien kuten esimerkiksi melonnan, kiipeilyn tai hiihdon ohjaajille koulutusta järjestävät ainakin lajiliitot. Näiden koulutusten sisällöt löytyvät nettisivuilta ja ne täyttävät seurojen omat laatukriteerit sekä näistä koulutuksista pidetään myös rekisteriä.

Seikkailukasvatus terminä voisi olla hyvä avata tai brändätä siten, että sen suomat mahdollisuudet sekä sisällöt olisivat paremmin tiedossa. Kuten aikaisemmin tässä työssä mainitsimme, osalle kyselyymme vastaajista on ollut seikkailukasvatuksen sisältö hieman epäselvää. Tämän vuoksi seikkailukasvatuksen laajoja mahdollisuuksia ei osata hyödyntää kunnolla. Seikkailukasvatus mielletään helposti lähes extreme-urheiluksi, joka sisältää suuria, huikeita elämyksiä ja kokemuksia. Kuvitellaan sen vaativan myös vahvaa osaamista ja uskallusta, vaikka seikkailukasvatusta voi järjestää myös ihan vaan lähimetsässä. Olisiko syytä lähteä markkinoimaan seikkailukasvatusta enemmän käytännönläheisenä ja helposti lähestyttävänä osaamisalana, jonka hyödyistä pääsevät nauttimaan kaikki iästä, kunnosta, tai erityispiirteistä riippumatta. Seikkailukasvatusta on jo nyt integroituneena moniin eri koulutuksiin, mutta seikkailukasvatus terminä ei ole käytössä.

Tällä hetkellä ihmiset ovat osin COVID-19-pandemian tuomien rajoitusten vuoksi innostuneet jälleen liikkumaan lähimetsissä ja luontopoluilla. Kotimaan matkailu on hyvässä nosteessa ja lähikohteiden lisäksi ollaan valmiita lähtemään myös kauemmas kansallispuistoihin ja muihin luontokohteisiin. Nyt olisikin hyvä tehdä seikkailukasvatuskulttuuri tunnetuksi ja saada ihmiset ymmärtämään ne kaikki suunnattoman hienot mahdollisuudet, joita seikkailukasvatus voi antaa, vauvasta vaariin, työssä, arjessa ja oppimisen ilossa.

Opinnäytetyömme myötä sukelsimme hieman syvemmälle seikkailukasvatuksen saloihin teorian osalta. Lisäkoulutuksia vertaillessamme innostuimme yhä enemmän seikkailukasvatuksen tuomista mahdollisuuksista ja seikkailukasvattajaksi kouluttautumisesta. Seuraava askel on tutustua seikkailukasvatuksen koulutukseen käytännössä, johon saimmekin tilaajalta hienon tilaisuuden. Meidät kutsuttiin mukaan Kuusamon Nuorisokeskus Oivangissa joulukuussa järjestettävään seikkailukasvatuksen Erasmus plus koulutukseen, Developing Adventure Educational Camps in Far North. Koulutukseen osallistuminen on upea mahdollisuus ja hieno päätös opinnäytetyöllemme. Se on samalla alku omalle koulutuspolullemme seikkailukasvattajiksi. Jonakin päivänä teemme vielä työtä seikkailukasvatuksen parissa.

LÄHTEET

- Aalto-yliopisto 2021. Avoin yliopisto. Opiskelutaitoja ja -käsitteitä. Viitattu 23.8.2021 <https://www.aalto.fi/fi/aalto-yliopiston-avoin-yliopisto/opiskelutaitoja-ja-kasitteita>
- Erkkilä, Raija 2021. VS: Opinnäytetyö seikkailukasvatuksen opetuksesta. Email Mirkka.lumminen@humak.fi 27.5.2021
- Euroopan komissio, Eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä (ECTS) Viitattu 30.10.2021 https://ec.europa.eu/education/resources-and-tools/european-credit-transfer-and-accumulation-system-ects_fi
- Facebook 2021. Ryhmät. Seikkailukasvatus.fi. Viitattu 3.4.2021 <https://www.facebook.com/seikkailukasvatus.fi/posts/3384450531597670/>
- Facebook 2021. Ryhmät. Varsinais-Suomen seikkailukasvatusverkosto. Viitattu 26.8.2021 <https://www.facebook.com/groups/VarsinaisSuomenSeikkailukasvatus>
- Facebook 2021. Ryhmät. Varhaiskasvatuksen seikkailukasvatusverkosto. Viitattu 26.8.2021 <https://www.facebook.com/groups/394188441588607>
- Facebook 2021. Ryhmät. Pirkanmaan seikkailukasvatusverkosto. Viitattu 26.8.2021 <https://www.facebook.com/groups/1194529467279698>
- Facebook 2021. Ryhmät. Itä-Suomen seikkailukasvatusverkosto. Viitattu 26.8.2021. <https://www.facebook.com/groups/1394724580775195>
- Facebook 2021. Ryhmät. Seikkailuterapia. Viitattu 26.8.2021. <https://www.facebook.com/groups/130883390820139>
- Hemmilä, Sini 2021. VS: Tiedustelu opintosisällöistä. Email mirkka.lumminen@humak.fi 16.4.2021
- Heikkilä, Elina 2021. VS: Tiedustelu opintosisällöistä. Email mirkka.lumminen@humak.fi 7.4.2021
- Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy
- Heinonen, Paavo 2021. VS: Tiedustelu opintosisällöistä. Email mirkka.lumminen@humak.fi 24.5.2021
- Helsinginseudun kesäyliopisto 2021. Seikkailukasvatuksen perusteet ja menetelmät. Viitattu 25.8.2021 <https://kesayliopistopalvelut.fi/helsinginseutu/course.php?l=fi&t=5855>
- Hirsijärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009 Tutki ja kirjoita: Helsinki Tammi
- Humak.fi 2021a. Avoin AMK. Osaamiskokonaisuudet. Viitattu 25.10.2021 <https://www.humak.fi/avoin-amk/osaamiskokonaisuudet/>

- Humak.fi 2021b. Opetussuunnitelma 2018-2024. Yhteisöpedagogi (AMK) seikkailukasvatus. Viitattu 25.8.2021 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2018/08/Yhteis%C3%B6pedagogi-AMK-OPS-2018-24.pdf>
- Humak.fi 2021c. Bachelor of humanities Adventure and outdoor education. Viitattu 25.8.2021 <https://www.humak.fi/en/bachelor-of-humanities-adventure-and-outdoor-education/>
- Humak. fi 202d. Bachelor of humanities Adventure and outdoor education study contents. Viitattu 25.8.2021. <https://www.humak.fi/en/bachelor-of-humanities-adventure-and-outdoor-education/study-contents/>
- Kalervi, Laura 2021. VS: Tiedustelu opintosisällöistä. Email mirkka.lumminen@humak.fi 28.5.2021
- Kauppila, Maija-Sisko 2021. VS: Tiedustelu opintosisällöistä. Email mirkka.lumminen@humak.fi 12.3.2021
- Kauppila, Reijo A 2000 Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot: Jyväskylä: PS-kustannus
- Karppinen, Seppo J.A. & Marttila, Maarit & Saaranen-Kauppinen, Anita (toim./eds). 2020. Seikkailukasvatusta Suomessa – pedagogisia ja didaktisia näkökulmia. Outdoor Adventure Education in Finland – pedagogical and didactic perspectives: Viitattu 20.2.2021 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2020/01/seikkailukasvatusta-suomessa-outdoor-adventure-education-in-finland.pdf>
- Karppinen, Seppo 2005. Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa. Etnografinen toimintatutkimus seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Oulu: Oulun yliopisto.
- Karppinen, Seppo 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Karppinen, Seppo 2010. Seikkaillen elämyksiä 2. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Karppinen, Seppo, Latomaa Timo 2015. Seikkaillen elämyksiä 3. Suomalainen seikkailupedagogiikka. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Keskinen, Kimmo. 2015 Seikkailijasta seikkailukasvattajaksi: Seikkailukasvatus ammattina. Turku: Koulutustalo Aavas
- Kummunsalo, Tarja 2021. VS: Tiedustelu opintosisällöistä. Email mirkka.lumminen@humak.fi 24.5.2021
- Kruunupyyn kansanopisto Kvarnen 2021. Viitattu 25.8.2021 <https://kvarnen.fi/fi/kvarnen-kro-noby-folkhogskola/outdoor-academy/>
- Linna, Inkeri 2021. VS: Tiedustelu opintosisällöistä. Email mirkka.lumminen@humak.fi 6.4.2021
- Marttila, Maarit 2016. Elämys- ja seikkailupedagoginen luontoliikunta opetussuunnitelman toteutuksessa: etnografinen tutkimus, väitöskirja. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä

- Mattsson, Markus 2021. VS: Tiedustelu opintosisällöistä. Email mirkka.lumminen@humak.fi 27.4.2021
- Närhi, Tommi 2021. VS: Tiedustelu opintosisällöistä. Email mirkka.lumminen@humak.fi 8.4.2021
- Opetushallitus 2021. Tutkintojen perusteet. Viitattu 25.9.2021 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-perusteet>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021 Amisreformi. Viitattu 26.9.2021 <https://okm.fi/amisreformi>
- Opintopolku 2021. Viitattu 26.9.2021 Ammattikouluopintojen rakenne. <https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/ammattikorkeakouluopintojen-rakenne/>
- Outwardbound 2021a Kurssit ja koulutus. Ammatilaiskurssit. Viitattu 25.10.2021 <https://www.outwardbound.fi/kurssit-ja-koulutus/ammattilaiskurssit/>
- Outwardbound 2021b Viitattu 25.10.2021 <https://www.outwardbound.fi/outwardbound-finland/elamyspedagogiikka/>
- Peda.net 2021. Informaali oppiminen. Viitattu: 26.9.2021 <https://peda.net/hankkeet/oppijat/ovo/lahtokohdat/informaali>
- Priest Simon & Gass Michael A., Effective Leadership in Adventure Programming, Human Kinetics, 2005
- Suomen nuorisokeskusyhdystys 2021 a. Seikkailukasvatus. Viitattu <https://www.snk.fi/tietoa-meista/>
- Suomen nuorisokeskusyhdystys 2021 b. Toimintasuunnitelma. Viitattu <https://www.snk.fi/wp-content/uploads/snk-ry-toimintasuunnitelma-2021.pdf>
- Suomen nuorisokeskusyhdystys 2021 c. Seikkailukasvatus. Menetelmä. Viitattu 10.2.2021 <https://www.snk.fi/seikkailukasvatus/menetelma/>
- Tampereen ammattikorkeakoulu 2021 tule-opiskelemaan/johdatus-seikkailukasvatuksen-saloihin: 25.8.2021 <https://www.tuni.fi/fi/tule-opiskelemaan/johdatus-seikkailukasvatuksen-saloihin>
- Tilastokeskus 2021a. Käsitteet, formaali koulutus Viitattu 6.2. 2021 https://www.stat.fi/meta/kas/form_koulutus.html
- Tilastokeskus 2021b. Käsitteet non-formaali koulutus Viitattu 6.2021 https://www.stat.fi/meta/kas/non_form_koul.html
- Tieteen termipankki 2021 Kasvatustieteet, seikkailukasvatus. Viitattu 6.2.2021 <http://tieteen-termipankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:seikkailukasvatus>

Tieteen termipankki 2021. Viitattu 24.1.2021 <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:seikkailupedagogiikka>

Toikko Timo, Rantanen Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy Juves Print.

Virkkala, Reima 2021. VS: Tiedustelu opintosisällöistä. Email mirkka.lumminen@humak.fi 8.4.2021

Widenius, Suvi. 2017. Mistä on hyvä seikkailukasvatus tehty? Suomalaisen seikkailukasvatuksen tunnuspiirteiden ja arvojen määrittäminen laadukkaan toiminnan kuvaajiksi: Viitattu 2.10.2021 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123533/Suvi_Widenius.pdf;jsessionid=6BDB58B1DB0119EC4EF61D56D001EF3C?sequence=1

HAASTATTELUT:

Lehtonen, Kai 2021. Lehtori, Humak. Teams haastattelu 25.5.2021. Haastattelijat: Aho Mervi ja Lumminen Mirkka